

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Mindeskrift
over
Peter Frederik Suhm

Dplæst i en Vennekreds den 18de October 1814,
og i det skandinaviske Litteraturselskab

af

Christian Molbech.

Virtus clara æternaque habetur.

SALLUST.

Kjøbenhavn.

Erykt hos N. D. Kiøpping

1814.

Deres Excellence

Herr Geheime • Conferentsraad

J. B i l o w

hvis Yndest er blandt mit Livs Hæder
og blandt dets Glæde

helliger jeg disse Blade

med Høiagtelse og Taknemmelighed.

Forerindring.

Til at skrive disse Blade har ikke blot en udbortes Anledning, som det er uforfødent her at berøre, til, skyndet mig; men langt mere en Uttraa, jeg længe har følt til at yde vor uforglemmelige Suhms Minde ogsaa min ringe Skierb. Jeg fragaer heller ikke, hvad Skriftet selv vil kundgiøre enhver Læser, at Tidens Vilkaar have bidraget til at fremkalde det, og at det synes mig i Særdeleshed nu magtpaaligende at fornøve Erindringen om en Mand, der har givet Verden og sine Medborgere et saa lysende Exempel, og ved sine udødelige Fortienester af Fædrelandet har bidraget saameget til dets Hæder — og det en saadan Hæder, som ikke købes ved Vold eller Blod, men som Humanitetens Genius tegner, ligesaa teen, som uforgængelig, i Menneskehedens Aarbøger.

Alt for vel veed jeg, at Suhm, den udødelige, ikke trænger til min Pen, for at faae sit Mindes evige grønne Hæderskrands opstiftet. Men hos mig selv var Trangen til engang at bringe hans Fortienester, hvilke jeg fra tidlige Aar taknemmelig har beundret, min Hylдинг. Dette er nu skeet — men hvorlidt jeg derved har fyldestgjort mig selv, derom vidne mine

Ord i Mindekriftet, og derom bør jeg ogsaa forud forsikre enhver Læser, hvem Suhms Minde er ligesaa helligt, som det er mig. At bidrage, hvad mine Evner i dette Dieblig formaaede, til at fremkalde og oplive den Udødeliges Erindring iblandt mine Medborgere, og derved maaffee give Anledning til, at en Anden, med heldigere Gaver, end jeg besidder, offrede disse til Suhms Hæder — dette var mit Ønske, dette mit eneste Maal. Om disse Blade tør bære den Titel, jeg har givet dem, om de tør gielde for et Skrift, helliget Suhms Minde, og om de ere værdige til saaledes at fremtræde — derom dømme den uindtagne Almeenheds Stemme; og denne, om den var til min Fordeel, vil enkelte Fienders og Avindsmænds Røst ei kunne overdøve.

J øvrigt beder jeg enhver Læser, som mener det vel med Sagen og med Forfatteren, ei at glemme Skriftets Bestemmelse, efter hvilken det hverken skulde eller kunde indeholde Alt, hvad om Suhm, om hans Levnet, Arbejder, og Fortienester deels allerede er sagt, deels af mig kunde siges; men kun enkelte Træk, der fornøede Erindringen om det største og vigtigste. Ligeledes beder jeg, at man ei vil overse den Anmærkning, hvori jeg har anført, hvad der tilforn over Suhm og til hans Minde er skrevet.

Den 26de Nov. 1814.

Naar et Uveir har raslet med Storm og Torden, naar de sorte Skyer endnu hænge truende over Biergene, og, jagede af Vinden, samle sig i tykke, mørke Klynger, imedens Solen, ligesom endnu kæmpende imod Mørkets fiendtlige Magt, siundom prøver paa at bryde frem og at forjage Mulmet, der ruger over Dalene: da forlystes Vandringsmanden, der igient vover sig frem af det Ly, han maatte søge mod den skyllende Regnstrøm og de knitrende Lysstraaler, ved at vende sit Die mod den Egn, som atter er givet Lyset tilbage, den Egn, som nylig overskygget og for mørket, nu atter omstralet af den frembrydende Sol, synes dobbelt livelig, dobbeltyndig og qvægende for Diet, ved Modsatningen af den endnu skymørke, regnslørede Horizont.

Er det denne Egn, hvor han har sit Hiem, og hvorhen hans Vandring fører ham, da glæder han sig inderligere ved at see den i Sikkerhed for det Uveir, som er draget forbi, ved at see den stille, fredelige Dal i mild Belysning at smile ham roligt og venligt imøde. Han tænker nu ikke mere paa Stormen, der paa tordensvangre Binger jog Uveiret foran sig: han hører ikke mere de rædsomme Brag, der nys forfærdede hans Dre: hans Die blendes ikke længer af Lynildens flammende Pile: han vender det bort

fra den Verdensled, som Skymulmet endnu formørker, og ved at see sin kære Hiemegn ligge blid og klar i Sollyset, vaagner atter Haab og Lyst i hans Hierte, og Mod og Tillid høre atter hans Barm. Gierne dvæler da hans Blik paa enhver hellig og elsket Gienstand, som Mørket nylig stræbte at unddrage hans Syn. Han seer dem, og hilser dem henrykt med fornyet Glæde og Stolthed; thi det er for ham, som vare de ham nylig berøvede, og nu skienkede ham paa ny.

Nylig drog Krigens Uveir, der saa længe rasede over den forstyrrede Jord, hen over vort Fædreland, der næsten et Aarhundrede syntes kaaret, fremfor alle Europas Lande, til Fredens lykkelige Hiem. Længe omspændt af Fiender, som ved et pludseligt Slag lammede dets høire Arm, hentæredes en stor Deel af dets indvortes Kraft i det langvarige Forsvar; og bedre havde det vel været, om det seent paafulgte Udbrud havde rammet Staten, medens dens Kræfter vare mindre udtømte. Men saaledes var ikke Danmarks Skiebne. Længe undgik det, at rækkes af Forstyrrelsens rivende Strøm; længe tøvede Uveiret, inden det naaede vore altfor fredvante Grænser; men desto voldsommere var ogsaa dets Udbrud, der syntes at true med ikke meget mindre end Undergang.

Dog frelstes Statsflibet, allerede nær det knusende Skiær, fra at worde et Bytte for Stormen og de rovgribske Bølger. Men hvilket Hierte bløder ikke ved Tanken paa det Middel, som maatte redde det? Hvilket Die mørknes ikke ved at vende sig mod Norden, og see det Vaand sonderrevet, der i halvfjerde

hundrede Aar, under saamange Storme, med fielden Fæsthed sammenslyngede de to af Skandinaviens Folkefærd, som ved Naturen syntes adskilte, men som Mandens Frændskab saa inderligt, saa broderligt forenede? Hvo iblandt Danmarks Sønner føler ikke denne Sønderrivelse i sit eget Bæsen, som var dets Halvdeel borte, som var den høit elskede Broder, den kiæreste Frænde, til hvis Liv Naturen havde bundet hans eget, ved et pludseligt Slag af Skiebnen revet bort fra hans Side?

Dog er det ikke ved dette Nationalsorgens mørke Billede vi her ville dvæle, længere end den uimodstaaelige Følelse byder os det. Dybt, uudsletteligt har det præget sig i vort Sind. Tider kunne omskiftes, Riger synke og hæve sig; Mulm og Mørke kan fordunkle vor politiske Synskreds, og Solen kan atter i fornyet Morgenglands straale frem paa vor Himmel — aldrig glemmer dog Dana den Skiebne, der rev Twillingbroderen fra hendes Bryst; aldrig heles Saaret, som dette Tab slog i hendes Hjerte. Men det sømmer sig for Mænd og Borgere, over Sorgen ei at glemme Livet; thi hiin Følelse, om den fæster Mod i Siælen, fortærer den Kraft, som Ulykker vel kunne svække og døve, men som de ei bør dræbe eller forstyrre. Det sømmer sig for os, at mindes: at vi vel have lidt et stort, et saare føleligt, et uerskiatteligt Tab; men at selv dette bør spore os til at styrke og oplive de Kræfter, vi have tilbage; at vi endnu, som før, have et Fædreland, som kræver vort Mod, vore Evner og vor Virksomhed; at Danmark endnu kan kalde sine frie Sønner til at flokkes

ændrægtigen om det gamle Banner; og at vi endnu ere det Folk, hvis Navn lyster giennem Historien mere end et Aartusinde inden den Forening knyttedes, som nu er sønderrevet. Det sømmer sig for den tænkende Borger og for Videnskabsmanden, at brydes, men ei at bøies; ikke feig og modløs at synke under Tidens Byrde, men at modsætte den de Kræfter, hvorved vi vel ei kunne standse Skiebne's Hjul, naar det med forfærdelig Vælde ruller hen igiennem Verden; men hvorved vi, under alle Omkiftninger, under Tabet af udvortes, forgængelig Velstand og jord'st Lykke, kunne redde os selv og vor rette Velsfærd: det, som i os er evigt og uforgængeligt.

Hævede over det nærværende Dieblif, hvori vi jo dog ikke allene skulle leve, bør vi sammenholde vor Skiebne med Andres, de Tider, som kun leve i Historien, med den Tidsalder, hvori vort Liv falder ind. Da vil meget i denne blive os forstaaeligere, meget i hiin mindre at beklage; da ville vi blive vaer: at Tiderne vel synes os som Bølger paa det stormende Hav, hvoraf een maa synke i Afgrundens Dyb, for at den næste kan hæve sig mod Skyen; men at det store Skib, der fører Menneskeslægten giennem Tidens Ocean mod Evighedens fierne, blaanende Ryster, hverken i Storm eller Havblif har været sig selv overladt, da vi klarligen i dets Fart finde Spor af den usynlige Styvers Almagtshaand.

Naar vi saaledes med det Syn, Historien giver os, beskue den selv, og i Fortids Speil betragte de Dyrtrin, der have bevæget og forfærdet, eller nedslaaet og bedrøvet os: da ville vi overttydes om, at det er

Mennesket givet at stræbe, at handle og virke, med Frihed og Bevidsthed — og at ingen Daad er forgieves, ingen Kraftyttring unyttig, ingen Handling uden Følger, ingen Sæd, der lagdes i god Jord, uden Grøde; men ogsaa, at det ikke er Mennesket, som raader for Verdensskiebne's Gang, og at Individernes Frihed neppe bliver synlig i de store Begivenheder, fordi disse synes ligesom Handlinger af en heel Slægt, underkastede den Nødvendighed, hvis Lov, ufattelig for Dødeliges Fornuft, hviler i den Evides Wiisdom og Billie; og hvis Redskab, paa deres høieste Epidse af Magt, dog maa lære og erkjende: at ogsaa over dem byder en Skiebne. Uden denne Overbeviisning: at en Nødvendighed, ophæiet over al menneskelig Kraft, hersker i Tidernes Gang og Historiens Udvikling, bliver den sidste, hvilken alle Tidsalderes Ypperste have betragtet som Livets Skole, kun et tomt Spil for Tilfælde og Wilkaarlighed, ubærdigt den Fornuftiges Opmærksomhed eller Grandstning.

Men selv i det vi erkjende denne Nødvendighed, og troe den grundet i en uendelig Wiisdoms evige Tilfikkelse, see vi dog ligesaa klart, at den menneskelige Frihed virker overalt i store og smaa Begivenheder, og kan opdages i enhver enkelt af disse, som vi ville have frem af Historicns Masse. Dette, at vi føle Friheden i vort Indre, om vi end see Nødvendigheden over os, maa styrke vort Mod og vække til Kraft og Daad; og Erfaring kan sige os, at selv de, der vare stærkest overbeviste om hiin Skiebne's

ubøielige Nødvendighed, drevne af Frihedens Bælde, have kæmpet imod den med deres hele Kraft. Ja, det er ved denne Kamp, at Menneskets ædelste og ypperste Kræfter udvikle sig, at den herligste Daad fremstaaer, og Bedrifter, ikke for det nærværende, flygtige Dieblif, men for Evigheden, fremkaldes. Det Store og Evige fødes ikke ved modløs Slovhed eller uvirksom Estergivenhed. Kraften spændes og styrkes ved Modstand; og segner den i ulig Kamp — den fortvivler dog aldrig; thi det ligger i dens Art, at virke saalænge den formaaer det, og derefter med Resignation overgive sig til Skiebnen. Den soles sig derved ophsiet over Ulykken, er fri endog i Lænker, og kan vel brydes, men bryer sig kun for den høiere Magt, i hvilken den erkjender al Verdens Styrrer og Herre.

Denne Resignation er os givet, som den ene, Manden værdige Følelse i Uheld og Modgang; den lærer os Fornuften, den byder os Religionen. Vedt og priseligt er det, at handle og virke, saalænge vi eie Kraft dertil; men ogsaa Ulykken har sine Helte. Gaaer Udfaldet os imod, da skulle vi derfor ei mistvivle eller forsage, og i uvirksom Modløshed selv forstyrre de Kræfter, hvorved vi endnu ere i Stand til at virke; men i det vi uden Mismod og afmægtig Knurren bære den Skiebne, der bestikkes os, skulle vi, med Tro og Tillid til en høiere Verdensstyrelse, af al Magt stræbe at bevare den indvortes Landsfrihed, som hverken Skiebnen eller Mennesker kunne lægge i Lænker, det Mod, som Over

beviisning om en god og retfærdig Sag kan give os, den Daadskraft, hvorved vi allene paa en værdig Maade kunne udfylde vor Plads i Livet, og det Haab om bedre Dage, hvorved vi roligere gaae Fremtiden i Møde.

Dobbelt maa dette være os Pligt, naar vi have indviet vort Liv til Videnskab eller Kunst; thi disse, Sandheds og Skionheds Tienere, have, ligesom Dyd, Sandhed og Skionhed, deres Maal og deres Løn i sig selv, og ere ophøiede over Tidens og Skieb- nens Omkiftelser. Over disse ville vi ogsaa være ophøiede, naar hine have styrket og forædlet vor Villie og vore Grundfætninger; naar de have lært os, hvor Livets rette Maal og Værd er at søge, om i det Jordiske og Forgængelige, eller i det Evige og Bestandige, om i det Sandfeliges snart forsvinden- de Skygger, eller i den høiere Verden, Sandhedens og Dydens og Skionhedens evige Verden, hvis For- gere vi ogsaa paa denne Klode skulle stræbe at vorde.

Derfor, saalænge vi ikke have tabt dette hellige Maal af Sigte, saalænge Fædreland og Videnskab og Kunst kalde os omkring deres Altere, saalænge vi føle og erkiende, at vort Liv, der tilhører ei blot os selv, men ogsaa disse, ved dem kan gives et Værd og en Betydning, som ingen Vold, intet Skieb- nens Stød kan berøve det — saalænge ville vi ogsaa med freidigt Mod, og enhver efter sin Kraft, stræbe at virke til det Gode, uden at nedslaaes ved Tanken paa de Uheld, der have rammet os, eller paa dem, der endnu kunde forestaae. Fra de forløbne Tider, fra

vore hedengangne Fædre er mangen evig Hæder overgivet os, for atter, reen og usforvansket, af os at overantvordes Efterkommerne. Een er, mere end nogen anden, uafhængig af udvortes Skiebner, af Nationaluheld og politiske Ombæltninger: den Hæder, som Konstier og Videnskaber meddele det Land og Folk, hos hvem de have blomstret og baaret modne Frugter, i hvis Skiod de endnu pleies og elkes, hvor de have fundet et eget Hiem, som ved Regenternes Beskyttelse, ved de Mægtiges Agtelse, ved de Riges Gævmildhed, men fremfor Alt ved Nationens Yndest og Kiærlighed, ved almeen Interesse for Nationallitteratur og fædrelandsk Videnskabelighed, er blevet fredet, betrygget, forskionnet. — Der boe og bygge de gierne, de venlige, himmelske Muser, som ikke blot give Livet en høiere Glæde og smykke det med Skionne og evige Blomster; men uden hvilke ingen ægte Cultur, ingen reen og ædel Mennekelighed kan bestaae.

De have ogsaa hos os fundet dette Hiem; paa vore smilende Sletter, i de yndige Bøgelunde, ved de herlige, rige, skovfrandsede Strande, som Østershavets Bover ombælte, har Sangen tonet, og Danmarks Harpe har gienlydt vidt over Havet i det fjerne Norden, mod Sonden og Vesten til vore Frænder i Germanien og Albion. Er vort Fædreland lidet i Størrelse, ringere i Statskraft end saa mange andre Lande i den europæiske Verden: det tør dog i Landsudvikling og Videnskabelighed maale sig, ikke blot med dets Jævninge i udvortes Magt og Stør-

relse, men selv med flere Lande, som heri ere det langt overlegne. Det lille Danmark, hvis Veligheden har gjort det ligesom til Nordens Middelpunkt, har ikke blot kunnet optage i sit Sprog, i sin aandelige Cultur, i sin Nationallitteratur det, som er eiendommeligt for Skandinaviens ublandede Folkstammer; men har ogsaa kunnet berige og forskønne det, ved at tilægge sig mangen ypperlig Blomst af de sydligere Nationers tidligere og yppigere Cultur.

Maaskee ere vi heri, som Nogle mene, gaaede for vidt, og have ikke altid, ved at optage det Fremmede, med tilbørlig Agtelse for os selv, bevaret det, som i Aand og udvortes Ytring er os eiendommeligt. Men hvo vil dog negte, at vi ikke have bortgivet Noget, uden at erhverve langt mere? Hvo vil negte, at vi have vundet meget for os selv, at vi have dannet os en Litteratur, der selv af enhver Fremmed, som kender den, betragtes med Forundring og Agtelse? — Skulde vi da ikke selv agte den, som et kosteligt Klenodie, hvilket ingen fremmed Overvold kan berøve os, som en Nationalhelligdom, over hvis Ære det tilkommer Musernes Dyrkere at vaage, med samme Iver og Nidkærhed, som enhver Fædrelandets Søn bør føle og i Gierning vise, naar det gjelder Statens og Folkets Hæder og Belfærd? — Skulde vi ikke, saavidt vi formaae det, og nu, efter det sørgelige Tab vi have lidt, mere end nogensinde, stræbe at vedligeholde hiin Litteratur i et sundt og kraftigt Liv, og sørge for, at den ikke, hverken ved

at savne Dyrkere, som befæles af fædrelandsk Mand, eller ved at ned sættes og forringes i Folkets Dine, omfider vorder en død og usfrugtbar Skat? — Skulde vi ikke gierne og ofte med Taknemmelighed dvæle ved de Udsødeliges Minde, som vi skyldte, at Konster og Videnskaber blomstre i vort Land, som have indviet fældne og store Siælskræfter til at virke for deres Tarr, som have beskyttet og fremmet dem, og ved ædel Omsorg fremhiulpet deres Dyrkere, som have givet os og Verden hine Mandsværker, der aldrig forgaae, saalænge dansk Tale lyder, saalænge Skrift og Videnskab og Konst ikke forsvinde af Jorden?

Jeg kalder Eder da til at betænke den Dag, paa hvilken vi her ere samlede, og Hensigten, som har samlet os. Det var idag, den attende October, for sex og firrhindstyve Aar siden, at han fødtes, hvis Minde vi have helliget denne Time, Danmarks Stolthed og evige Prydelse, Peter Frederik Suhm. — Der gives ingen iblandt os, som dette Navn ikke begejstrer til høiere Følelser, Ingen hos hvem det ikke vækker en hellig Erindring, Ingen, som ikke seer dette Navn sunkle med evig Glæde i den Stjernekrone, hvorfra Danmarks Hæder vil straaale giennem Tiden til de fierneste Slægter. Der gives Ingen i vor Kreds, for hvem denne Hæder er en tom Tanke; Ingen, som ei føler sin Siæl opløftet, sin Barm udvidet ved ethvert Minde, der i Historiens Tempel er reist til Fædrelandets Ære; Ingen, som ikke med reen Lyst vil dvæle ved

diffe Minder, fordi deres Tale er Fædrelandets kraftige Stemme, der kalder dets værdige Sønner til at stræbe med Daad og Id fremad paa den høie Hædersbane, som hine Udødelige have vandret. Derfor ved jeg, at mine Følelser ei ville være eder fremmede; derfor, at I ei ville mistyde mine Ord, og at min Tale, skøndt saa langt fra at naae dens Gienstand, ei blot af Eder vil forstaaes, men høres med den Overbærelse, man skjenker Billien, der ved Reenhed og Iver stræber at bøde paa den manglende Kraft.

Det synes mig fortrinligen skönt, har en af de Gamle sagt, at virke til, at det ei skal hendse, som har Krav paa Evighed. Sand og ædel er denne Tanke. Mangen har den vist begejstret til at indvie sit Liv og sin Kraft til Sags herlige Kald; og selv han, som man har givet Navn af Historiens Fader, begynder sit udødelige Værk med de Ord: at han har skrevet det, for at Mindet om mærkværdige Begivenheder ei skal uddøe hos Menneskene, og for at Grækernes og de Fremmedes store og beundringsværdige Bedrifter skulle finde deres tilbørlige Priis.

Men om vi ogsaa vide, at den Daad, de Bedrifter, vi ville fortælle, ere uforglemmelige, den Mand, hvis Erindring vi ville bevare eller oplive, allerede har Udødelighed i Historien: saa tør dog Beundring og Vrefrygt vel nærme sig hans Minde, og Taknemmelighed tør vel bringe det sin ydmyge Offerbrands, om denne end ei er evig, som Navnet,

hvorom den slynger sig. De tør det saameget mere, fordi enhver Hylдинг, vi bringe et udødeligt Navn, er et Offer paa den ædle Menneskeheds hellige Alter; og fordi vi, i at nærme os den Storhed, der har efterladt Historien sit herlige, evige Præg i Gjerninger, hvis Følger skulle spores giennem Aarhundreder, i Bærker, som ei ere underlagte Tid og Forgængelighed, opflammes og styrkes til selv at give vort Liv og dets Stræben en ædlere, værdigere Retning. Store Mænd leve ei blot i eller for deres Tid, virke ei blot paa de Medlevende, som daglig have dem for Die, ofte uden tilbørlig at paaskionne Værdien af den Forsynets Gave, som er falden i deres Lod. Men dette er hine Udødeliges herligste Belønning, at de sattes i Verden til et evigt Mønster for den hele Række af Slægter og Aarhundreder, som følge efter dem; at det Store, de have udrettet, det Edle, de have virket, ikke allene ledsager dem selv paa hiin Side af Gravens mørke Grændse; men overlever dem ogsaa her i Verden, og virker mægtigen giennem alle Tider, længe og vidt omkring i dets Følger, evigt, saavidt dette kan siges om menneskelige Ting, ved Exemplets Kraft, levende i Historien, ved Landsværker, uforgængelige, som Aanden, der frembragte dem.

Sandelig, det var en stor Mand, hvis Erindring vi her bringe et taknemmeligt Offer — men ogsaa han var det ikke blot; thi Danmarks sildigste Slægter, der læse hans Bærker og i Historien bescue hans Daad skulle sige: han er det! De

skulle sige det, fordi hans Land vil leve paa Jorden, saalænge hans Fædreland har Sprog og Videnskaber og Historie; fordi hans Daad aldrig kan ophøre at virke, hans Arbejder aldrig forældes, hans Hæder aldrig forringes. Ja, de skulle maaskee sige det, med større Begeistring, med inderligere Følelse af hans Storhed, end vi, der endnu staae ham saa nær, og — o at jeg kunde fortie det! — dog alt synes foldere ved hans Erindring, end Suhm har fortient det af Danmark. Sexten Aar ere henrundne, siden den Edle forlod os — og ingen Dansk har endnu saaledes hædret Suhms Minde, at han vandt Deel i dettes Udsødelighed ¹); ingen Skiald har dette Minde begejstret til et Ord, evigt som Suhms Navn; Ingen har endnu fyldestgjort det Kald, vort første Videnskabsfund har givet, til at fremstille Manden i hans Levnet og i hans udsødelige Fortienester af Fædrelandet, med Sandheds kraftige Bektalenhed ²).

Er det, fordi vore Skribenter have følt, at Ingen kan reise Suhm et Minde, saa herligt og evigt, som det, han selv i sin Daad og i sine Bærsker har reist sig? Er det, fordi vi savne dem, som eie Kraft og Evne til at omfatte og behandle saa stor og ædel en Gienstand? Eller er det, fordi vi ere blevne mere ligegyldige imod vor egen Rationalhæder, mere tilbøielige til at glemme hvad Stort og Uppertigt, vort Fædreland har frembragt; fordi udvortes Omvæltninger og Tidens kænpestore Begivenheder have opslugt næsten vor hele Opmærksom-

Hed, og fordi den værdige Skik, at oplive berømmelige og fortiente Afdødes Minde, ved Fremstilling af deres Levnet, ved Fortælling om deres Daad og Bedrift, er iblandt os bleven heel fielden? — Jeg tør ikke afgjøre det; men jeg behøver fremfor Alt at henvende mig til Eder, mine Tilhørere, med den Bøn, at I ei ville tiltroe mig saa daarlig en Tanke, som den: at jeg var kaldet til at udfylde hiint Savn, eller saa forsængelig en Selvtillid: at jeg troede mig i Stand til at sætte Danmarks store Suhm et Minde, ham, den Udødelige, og Fædrelandet værdigt.

Langt fra saa forvovne Tanker, langt fra et saa overmodigt Forsæt, er jeg i Dag fremtraadt i denne Kreds af Benner og Videnskabsdyrkere, som en Dag, hellig og udmærket i Danmarks Aarbøger, Suhms Fødselsdag, har forsamlet. Hvorledes, har jeg tænkt, kunde denne Dag bedre indvies, end ved at hellige Suhms Minde nogle Dieblif, og saaledes bringe Fædrelandets Genius et Offer, som i det mindste ved den rene Villie kunde vorde velbehageligt? — Men at udføre dette saaledes, at jeg paa en Gienstanden værdig Maade udtømte Alt hvad om Suhm og om hans Hæder var at sige, overgik mine Evner, og fordrede et heelt Værk, mere end nogle Dages Arbeide, mere, end jeg i denne Time kunde meddele. Heller ikke kunde det være min Hensigt, at ville hædre den Udødeliges Minde ved det, man pleier at kalde en Lovtale; thi hvad er mangen Gang denne andet, end et konstigt og prægtigt Dække, som hylles over Sandheden, saaledes at vel

enkelt af dens Omtræk, en Deel af dens Skikkelse bliver synlig, men det Hele forsvinder bag Talerens Kunst, ligesom var denne Hovedsagen, og Manden, der skulde hædres, kun et dødt og tilfældigt Middel for hiin Kunst til at yttre dens Virkninger? Gives der nogen bedre og skønnere Maade, eller rettere, gives der nogen anden, til værdigen at berømme en stor og fortient Mand, end at fremstille ham selv, at bringe hans Daad for Alles Øine, ved at fortælle hans Levnet og opregne hans Gjerninger med Historiens Sandhed og Simpelhed? — Efterdi dertil ei er givet os Tid, om Evnen ogsaa fandtes, vil jeg, ved at tale om Suhm, kun vække Tanken hos Andre om at hædre den Udødelige med en værdig Mindefrands, da jeg selv ei kan flette den: vil jeg kun i faa Træk søge at betegne, hvilke Gienstande den først og især havde at dvæle ved, der vilde skildre Suhms Fortieneste af Fædrelandet og Videnskaberne, fremstille ham selv som Lærd og Forfatter, og i Besynderlighed som Danmarks Historieforfatter.

Naar vi med et hurtigt Blik overskue Suhms Levnet ³⁾, da finde vi det, skændt uden usædvanlige, stærkt paafaldende Begivenheder, dog mærkbart ved flere Træk og Hændelser, der maatte foie sig saa, og ikke anderledes, for at Suhm kunde blive den han var, og Skridt for Skridt naae det høie Trin i Danmarks Hæderstempel. Adelig af Herkomst, ved hans Faders høie Stand bestemt til at

betræde en Bane i Staten, der kunde føre til Æresposter og Hofgunst, seer man ham dog meget tidlig udseet til at vandre en ganske anden Veie, tidlig selv anende, at det var Veien til Udsødelighed, der var ham bestemt. Allerede hos Barnet yttrede sig den stærke Drift til at søge Kundskab, som blev Spiren til Suhms uhyre Læsning og vidt udstrakte Lærdom; og denne Drift fandt ikke blot tidlig en rig og sund Næring ⁴⁾, men fandt den under en saadan Veiledning, at Drengens og Ynglingens Fremskridt paa Lærdomsbanen bleve ligesaa sikre og stadige, som raske og ilende.

Hist, hvor den gamle Borg ligger skjult og eensom i mørke, alvorlige Skove⁵⁾, nær ved den minderige Suusaa, nær ved hiin store Sø, der modtager den i sit Skjød, hvor Siællands herlige Natur aabenbarer sin rigeste Skjønhedsfylde: der levede Suhm nogle af sine vigtigste Ynglingsaar; der lagdes Grunden til hans Lærdom, og der tog hans Aand den Retning, som den siden paa Videnskabernes Bane fulgte; der udtømte han alt i sit Livs Morgen de Kundskabskilder, som en betydelig Bogsamling aabnede ham, og der gjorde han sine første Ungdomsforsøg, som Forfatter; der, i landlig Rolighed, oplødes hans Blik for Naturens Skjønhed, som trindt omkring tilsmiledede ham; der, under en værdig Lærers Floge og omhyggelige Veiledning, naaede hans Siæl en tidlig Modenhed og Grundighed, blev fortrolig med den classiske Oldtids evige Mesterværker, og dannedes til at fatte det Skønne med samme Eyst, som det

Sande og Grundige⁶). I Suhms Levnet vil Grams Navn altid vorde ihukkommet med fortient Ugtelse. Hvad han skyldte denne sin elskede Lærer, har han selv, endnu efter at fyrgetyve Aar vare henrundne, erkjendt⁷); og vi bør erindre, at det var ham, der dannede Suhm til Videnskabsmand, ham, der ved sin ypperlige Læremaade vedligeholdte sin Lærlings brændende Lyst til Kundskab, ham, der opflammede hans Kiærlighed til de Gamle, som aldrig ældes, ham, der, efter Suhms Ord, "udrettede, at han ansaae Læsning og Studering for en Vellyst."

Meget ung blev Suhm Forfatter; og skjøndt det vel ei var hans første Ungdomsforsøg, hvormed han offentlig fremtraadte⁸), bære dog endeel af hans tidligste trykte Arbeider Umodenheds Præg. Vi maae imidlertid, i at bedømme disse Arbeider, ikke glemme Tiden, da de blevne skrevne; heller ikke er det dem, der have grundfæstet Suhms Hæder, dem, der have givet hans Navn Evighed. Mere end hine Ungdomsarbeider, af hvilke endeel vist ikke burde have fundet Plads blandt Samlingen af saameget Grundigt og Ypperligt, vidner om det, Suhm tidligen lovede og ærligen holdt, de faa Ord af Gram, som veiede mere end en heel Løvtale. Thi da man engang i hans Nærværelse spurgte: hvo der i sin Tid, naar han var borte, skulde optage hans Plads? pegede Gram paa den nitten Aars Yngling, sigende: der staaer han! — En Sammenligning er overflødig. Enhver af disse store Mænd gif sin egen Bei til Udø-

Delighed; men at Suhm har virket ulige mere, end Gram, vilde denne, om han vendte tilbage til Livet, ikke negte om sin yndede Lærling.

Vi kunne med Rette tillægge Suhm dette Navn; thi det var ved idelig Omgang med denne fældne Lærde, og med hans berømmelige Samtidige, en Ancherfen, Lurdorph, Rosod Ancher, Langebek og flere, at Suhm først blev ledet paa den kritiske Historie-skrivers Bane; ligesom det var Holbergs udsødelige Navn og Skrifter, der først vakte Driften hos ham til at blive Forfatter⁹). Vi see i Suhms tidligste Arbejder, saavel hans vedvarende Kiærlighed til de gamle Classikere, og hvad disse have virket paa hans Aand, som en kiendelig Stræben efter at træde i Holbergs Fodspor og skrive i hans Smag, mere for Folket og for Verden, end for nogle faa Lærde. Herved dannede sig den dobbelte Side i hans Forsat-ter-Charakter. Blev end kritisk Grandfkning i Nordens Historie det store Maal, hvortil hans Livs Virksomhed vendte sig: saa afled han dog ikke, at søge sin Hvile og Aandsvederqvægelse i Arbejder, der paa en let Maade sysselsatte hans Aand i Behandlingen af moralske og politiske Gienstande, eller saadanne, der høre til den saakaldte populaire Philosophie. Heri naaede han dog aldrig Holberg. Disse Aander vare dertil hinanden alt for ulige; og Suhm, der i sund Sands ikke stod tilbage for Holberg, og i Lærdom uden Tvivl overgik ham, kunde dog ikke maale sig med ham i den giennemtrængende Skarpsindighed og genialske Vittighed, hvorved Holberg,

forstod at giøre sig til Herre over ethvert Stof, han behandlede, og i det mindste ved Formen, han gav det, ganske at indtage sin Læser.

Suhm, skiondt vi see ham tidlig ophøiet over sin Tids og sin Stands Fordomme, var heller aldrig saa langt forud for hans Samtidige, som Holberg var det for sin Tid, og hans populaire Skrifter (hvortil vi ei ville henregne de nordiske Fortællinger) have aldrig giort den Lykke, som Holbergs. Ikke desmindre indeholde de, skiondt tildeels under en mindre tiltrækkende Form, mangen ypperlig Lære, mangen gavnlig Sandhed og mangen saare træffende og karakteristisk Bemærkning, der vidner om en opvakt, selvtænkende Aand. Vi have Grund til at under- skrive den Mands Ord, der har givet os en i flere Hensender mærkelig Udsigt over Suhms Levnet og Skrifter, naar han om dennes moralske og politiske Smaaskrifter siger: "Philalethus¹⁰) er god populair Philosoph, flog Mennefskiender, ikke for streng eller med overspændte Fordringer fremtrædende Sædelær- rer, ikke uheldig Satyriker over Mennefsers Feil og Daarligheder; en oplyst og nidkær Patriot, der lempede det meste af hvad han skrev efter Norges Lærb. — En heel Deel af det, han skrev, var især beregnet efter Trondhiems Horizont; Meget er der ogsaa iblandt, som har blivende Interesse. Saa længe der er Normænd til, vil det blive paaskion- net, at Ingen før Philalethus skrev saa lærerigt om Norges oeconomiske Lærb og om de Norfes Fortie- nester af Videnskaberne."

Vi kunne ogsaa i Suhms politiske Grundsaetninger, i hans meget tidlig yttrede Mening om Adelsstanden, i hans kraftige Ubefaling af Skrivefriheden, og i mangfoldige andre af hans offentlige Ytringer finde den frihedelskende, patriotiske, ved et grundigt Studium af de Gamle dannede Tænker. Jævnhed og sund Sands er det udmærkende Præg ved alle hans Skrifter; hans Tankegang og Foredrag har ofte noget eiendommeligt, der viser os Manden som han var, dansk i Mand og Sind, med en saare elskværdig Naturlighed, Beskedenhed og Velvillie; hans Stiil indtager os ikkeielden ved ædel Simplicitet, ved en naiv og hiertelig Beltaalighed. Meget af hvad han har skrevet vil derfor ikke let forældes, enddog det ikke er efter vore Dages Smag. — Hvo kiender ikke, for at vi dog skulle ansøre eet Exempel, hine Regieringsforskrifter, som han har lagt sin vise Euphron i Munden? Saa simple de synes os, saa ukonstlede de ere fremsatte, saa indeholde de dog Kiærnen af al Statskunst, der vil gaae ud paa at gjøre et Folk lykkeligt, og skaffe Fyrsten den Hæder, som den heldigste Erobrer aldrig naaer. De sige os mere, disse saa Sider, end mangen stor Bog i Politiken, og de aabne os et dybt Blik ind i den Mand's Siæl, der tænkte saa viist og ædelt over sit Fædrelands og alle Staters høieste og vigtigste Anliggender, og udtrykte disse sine Tanker saa frimodigt, saa diærvt og syndigt. Habde han dog ogsaa, da han skrev dem, ikke taget i Betænkning at sige dem offentligt!

En mere glimrende Lykke, end noget af Suhms øbrige mindre Arbeider, gjorde og fortiente hans nordiske Fortællinger. Her brød han sig en ny Bane; og da Værket lykkedes Forfatteren af Sigrid, da hans Arbeider af denne Art ere heel originale, ville disse skønne Digtninger aldrig tabe deres Værd, om endog senere Digtere frembragte lignende, med en mere fuldendt Form eller en høiere poetisk Interesse. Vi kunde her ikke ganske forbigaae disse vor udødelige Suhms mesterlige Arbeider, skøndt det er udenfor vor Hensigt at udvikle deres Fortiener fra Indholdets eller fra Formens Side. Men vi maatte i det mindste nævne dem, som noget af det Ypperste, Suhm har skrevet, og hvorved han allene var bleven udødelig, saalænge det danske Tungemaal varer; vi maatte i det mindste udmærke dem, som de i Sprog og Stil fortrinligste ikke blot iblandt Suhms digteriske Arbeider; men maaskee iblandt Alt hvad han har frembragt, som gjør Fordring paa en ædel og skøn Indklædning. Det er lettere at finde noget at dadle ved Opfindelsen og Sammensætningen i hine Suhmske Fortællinger, end at efterligne den Sæmpelhed, Reenhed og kydske Ynde, hvorved de endnu indtage danske Læsere, som for syrgethve Aar siden. De vare en sager Foraarsblomst, udsprungen ved Foden af Nordens stolte Eeg, der voxede frem, plantet af Suhm, omhyggelig opelsket af ham, indtil den bredte sin mægtige skyggende Krone ud over hele Fædrelandet, og vi saae Danstes Daad og vældige Bedrifter i de gamle Tider grønnes paa

ny i dens tallose Grene og Blade, et Minde om Fortids Kraft og Storhed hos vore Fædre. Mangen blandt Danmarks Sønner og Døttre, der læste om Sigrid og Alfvol, om Signes og Habor's over Døden seirende Elskov, har hiin Blomst frydet med sin simple Ynde og Skønhed. Endnu staaer den lige frisk ved Suhms Grav, og fletter sig selv i hans evige Hæderskrands.

Ja, mangen Blomst, mangen altid grønnende Løvgreen fletter sig i denne Krands; men vi kunne ei i denne Time beskue dem alle. Vor Hensigt er ikke at karakterisere Suhm som Forfatter, eller at opregne alle hans forskjellige Skrifter og bestemme deres Værd. Hvad han som Lærd i Almindelighed var, kan udfordre en egen Undersøgelse og Udvikling, hvortil her ikke er Sted, og som vi overlade den, der engang med Fuldstændighed skal beskrive hans Levnet. Vi betragte blot hans Lærdoms ypperste Fortieneste: hvad han ved den udrettede, hvorledes han anvendte den til Gavn for Videnskaberne i Fædrelandet, til dets Litteraturs Berigelse, og fremfor Alt til Nationalhistoriens Lærn. — Vi have en Samling af Suhms mindre Skrifter, der indeholder det meste af hvad han har ladet komme for Lyset, med Undtagelse af hans store historiske Værker. Behøve vi vel mere, end at overskue Indholdet af denne Samling, for at see, hvor udbredt hans Lærdom var, hvor langt hans Aand fra al Eensidighed, hvor mange og forskellige Kundskabs, og Videnskabsgrene den omfattede?

Alt i disse femten Bind, der udgjøre Suhms Arbejder, er vel ikke, som jeg tilforn har anmærket, af lige Værd; men næsten Alt er skiftet til Læsning for enhver nogenlunde dannet Mand; meget er fortræffeligt i Behandling og Udførelse, og noget kan (som hine Fortællinger, som endeel af de historiske Charakter-skildringer) regnes til den danske Litteraturs classiske Værker. Dertil kommer og, som en ikke ringe Fortieneste ved Suhms Skrifter, at hans Sprog er altid reent, og ofte kraftigt og kiærnesuldt, hans Stiil utvungen, jævn, naturlig, og dog ikke uden eiendommelig Charakter. Jeg har nylig omtalt de nordiske Fortællinger, der vare iblandt dem af hans Skrifter, som baade inden og udenlands læses mest, og skaffede ham den største Navnkundighed som Forfatter. De høre unegtelig til hans skionnest og heldigste Arbejder; men hvormeget skrev han dog foruden disse, som blev læst med almindeligt Bifald, som fortiente det, som vi endnu læse, og som altid vil blive læst med Fornøielse og Interesse? — Jeg vil ingen enkelte Stykker udmærke; men kun erindre: at der ogsaa i hiin Samling af Suhms Smaaskrifter findes mange fortræffelige historiske Arbejder og kritiske Undersøgelser, og at blandt disse ingen mere end Anmærkningerne til den almindelige Verdenshistorie ¹) vidne om hans dybe Lærdom og ualmindelig udbredte Læsning i Historiens Kilder; ligesom Afhandlingen om Vanskelighederne ved at skrive den danske Historie ²) vidner om, hvor vel han kiendte Historiefriverens Pligter, og med hvilken grundig Indsigt og omfattende Kundskab han gik til sit store Værk.

Naar vi nu derhos minde, at Alt hvad hiin betydelige Samling indeholder, alle disse Skrifter, hvorved han virkede saa meget paa Aandsdannelse, Smag og Litteratur i Fædrelandet, imedens han til lige uafsladelig arbeidede for den lærde Grandfker, er saa at sige kun hans Fritimers Værk, kun lette Sysler, hvorved han udhvilede sig under det store Arbeide, som Danmarks Historie i et halvt Aarhundrede gav ham — naar vi betænke, at af de hundrede tusinde Bøger, som han eiede, var maaskee ikke en Tiendedeel, han ei havde enten giennemlæst, eller dog giennembladet og benyttet — naar vi derhos vide, at Suhm meget elskede det selfkabelige Livs Glæder, og levede hverken allene for sig selv eller for Videnskaberne, men ogsaa for en talrig Kreds af Venner, for saamange, der søgte enten hans Omgang og lærerige Underholdning, eller hans Veiledning og Hielp: hvor høit stiger da ikke vor Beundring for denne Mands grandseløse Glid og Arbeidsomhed! Hvor forbauses vi ikke ved at see, hvad denne Ene har kunnet virke; ved at betænke, hvad Mennesket, ved Anvendelsen af alle dets Kræfter, ved en klog Brug af Tiden, hvilken de fleste finde for kort, fordi de ei som Suhm forstaae at benytte den, er i Stand til at udrette. — Vi komme i det følgende til at tale om ham, som Danmarks Historieskriver, og vende imidlertid tilbage til Betragtningen af nogle Hovedtræk i Suhms Skiebne, der udmærkede sig ved deres afgjørende Indflydelse paa hans hele Liv, paa hans videnskabelige Sysler og store Foretagender. Der til regne vi: hans første Giftermaal, hans Ophold

i Trondhiem, hans Samliv med Schönning, og senere i Tiden, hans Søns Død.

Vi kunne, og vist ikke uden Grund, antage, at den Idee, at indvie sit hele Liv til Videnskabernes Dykkelse, meget tidlig er bleven vaakt hos Suhm. For den tilfidesatte han enhver Stræben efter Embeder, Titler, Rang, og hvad der i det borgerlige Liv giver Ære, Anseelse og Velstand; og forlod som Ungling den hertil ledende Bane, efter neppe at have betraadt den. Men uden den fuldkomne Uafhængighed, hvori hans heldige Giftermaal satte ham, vilde han dog aldrig have været i Stand til, hverken selv at udrette saa store Ting, eller at virke saameget for og ved Andre. Uden Karen Angels Midler havde Danmark aldrig seet den stolte Bogskat, som bar Suhms Navn, maaskee heller aldrig de store Værker, som bringe det til Efterverdenen. Suhm aflod aldrig at erkiende dette, og hvor hans Levnet vedrøres, kan det ikke forbigaaes med Tausshed.

"Alt hvad Suhm og nogen Dødelig kunde ønske sig — melder hans Biograph — fandt han i Trondhiem. Her fik han en fortræffelig Kone, anseelige Midler, behagelig Omgang, et sundt Klima, Rolighed til at studere, og — en Ven." Denne Ven var Gerhard Schönning, og uden ham, uden det stille Ophold i Trondhiem, var Suhm, der i sit fire og tyvende Aar drog til Norge, uagtet alle øvrige heldige Betingelser, dog maaskee ikke bleven den store Plan for en Fædrelandshistorie saa tro, som han fra hiin Tid til sine sidste Dage blev det. I Schönning fandt

Han ikke blot en fortrolig Ven, men ogsaa en lærd og kyndig, af lige Iver og Barme for det fælles Nidlingsfag befælet Veileder. Hvor skönt, at see disse to Venner, sig selv nok, fiernede fra Samkvem med den øvrige Verden, at tænde Videnskabernes Lys høit oppe i det yderste Norden, der reise Saga et værdigt Tempel, at udvide og befæste det under stor t'n Nars trofaste og stadige Samvandring; og endelig begge paa een Tid at forlade dette deres rolige Frested, for at arbejde og virke i Forening her i Danmark, som tilforn i Norge. Saaledes var det i Trondhiem, at den rette Grundvold blev lagt til Suhms store historiske Bygning; og Manden, som daglig opfordrede og opmuntrede ham til dette Værk, som ogsaa hjalp ham at lægge de første Grundstene, var han, der selv havde sat sig et lignende Maal, og ved hvis Minde vi stedse maae beklage, at han ikke levede længe nok for at fuldføre, hvad han saa værdig havde begyndt.

Endnu i een Henseende havde Suhms Ophold i Trondhiem vigtige Følger for hans hele øvrige Liv. Det var fornemmelig der, han lagde Grunden til en Bogsamling, der blev en af de største, kostbareste og mest udvalgte, som nogen enkelt Mand i Europa har bragt til Veie — ja har maaskee endog blandt saadanne været uden Lige^{1 3}). Var Suhm ikke kommen til Trondhiem, havde han ikke levet saamange af sit Livs vigtigste Aar paa et Sted, hvor han ikke kunde faae andre Bøger til Brug (og hvor utallige brugte og læste han ikke) end dem, han selv eiede: da var han

maaskee aldrig kommen paa de Tanker, at anlægge sit Bibliothek efter en saa stor og vidt omfattende Plan. Nu var det ikke blot, hvad der udfordredes til hans historiske Studium, men alt det bedste i alle Videnskabsfag, som han i Trondhiem Aar for Aar anskaffede sig; og da først en saadan Grundvold for en Bogsamling var lagt, er det ikke at undres over, at han, med sin aldrig stillede Higen efter Kundskab, ogsaa i Kiøbenhavn forsøgede den i et stedse vorende Forhold.

Dette var ham ogsaa for fyrgetyve eller halvtredstindstyve Aar siden endnu langt nødvendigere, om han vilde have uhindret Udgang til al Værdoms Hovedkilder, til de vigtigste Skatte i alle Litteraturens Grene, til et fuldstændigt historisk Bibliothek, end det i vore Dage vilde have været. Dengang fandtes end ikke i Kiøbenhavn nogen Bogsamling, der enten var rig eller tilgængelig nok, for at tilfredsstille Suhm i hans dybe, Alt omfattende Grandfkninger; og den største og vigtigste, det store Kongelige Bibliothek, var den Tid ei allene ikke offentlig, men endog ved Opsynsmændens snevre, uliberale Aand, ved hans Uvillighed og Utiensagtighed, en fuldkommen død Skat, der ei engang for en Mand, som Suhm, stod aaben. Derfor, da et stort og rigt Forraad af Bøger var ham det aandelige Livs første Nødvendighed (Saa have brugt deres Bibliotheker, som han), vedblev han at udvide den kostelige Samling, han i Trondhiem havde anlagt; og saae derved endnu mere paa Bøgers Værd og Brugbarhed, end paa deres Mængde,

Da spurgte Suhm heller aldrig, hvormange Penge der medgik, naar Talen var om tre Ting: at lindre Medmenneskers Trang og Nød; at fremhielppe Videnskaberne, understøtte deres Dyrkere, og bringe Lærdomsskatte for Lyset; at forsøge sin Bogsamling med fortrinlige, udsøgte og ualmindelige Bærker. Forsynet havde begavet ham med timeligt Gods; men han var ogsaa, uden dog at eie Millioner, en af de faa Udvalgte, som det havde udseet til at anvende det, vi pleie at kalde Lykkens Gaver, paa den værdigste Maade, og saaledes at forædle den jordiske, forgængelige Rigdom, der ikke har noget Værd i sig selv, til en sand og væsentlig Lykke. For Suhm var Guldets aldrig mere end et Middel til at fremme det Gode i Verden, til at ophielppe Lærdom og Videnskaber, til at forsøde Medborgeres ublide Kaar. Saaledes betragtede han den Overflod, en heldig Skiebne havde tildeelt ham, den Værdige, ikke som en unyttig Skat, kun bestemt til at vore og siedse forsøges ved en Omfarg, henvendt ene til det Jordiske; ikke som Noget, der ved sig selv kunde give Mennesket høiere Værd, eller større Krav paa Agtelse og Ansæelse (en almindelig Indbildning hos dem, der enten aldrig have kiendt noget høiere, end det sandfælsige Liv, eller hvis Aand er bleven en Træl af Begierlighed og Guldtørst); men allene som en Forsynets Gave, hvis Værdi bestaaer i dens Anvendelse, som et betroet Gods, der var givet ham ihænde, for at gjøre det frugtbringende. Hvor ædel og høimodig en Brug han gjorde af denne Gave, hvor vær-

Digt han anvendte de Midler, som han, efter hans egne Ord, kun havde Gud og sin Kone at takke for — dette behøver ingen Fortælling. Thi end er dog Erindringen om Suhms velgiørende Liv ikke uddød i Danmark; og har han end selv allerede for længe siden forladt os, saa forlades vi dog aldrig af hine stolte Mindesmærker paa Suhms næsten mageløse Opoffringer for Fædrelandet, for Videnskaberne, for Menneſkeheden.

Jeg har nævnet den Bogſamling, der fra en ringe Begyndelse tiltog Aar for Aar i Omfang og Koſtbarhed, og voxede til en Størrelſe, der ſatte den i første Rang blandt Europas private Bibliotheker. Men dette var endnu ikke den største Fortieneste, Suhm havde af de ſaſt utrolige Pengesummer, han anvendte paa ſit Bibliothek¹⁴), af den ædle Lidenſkab, hvormed han ſørgede for at gjøre det, ikke blot ſaa rigt og ſuldſtændigt, men ſaa udvalgt og brugbart, ſom muligt. Han ſamlede ikke diſſe hundrede tuſinde Bind, hverken til egen Brug allene, eller for at prale med et aandeligt Liggendefæ. Det var for Fædrelandet, han opdyngede de ſtore Lærdomsſkatte; det var hans Medborgere, ſom de gav nede, ophlyſte og fornøiede i hans Levetid, og til hvis Bedſte efter ſin Død han indviiede dem.

Det var Suhm, der gav Fædrelandet et offentligt Nationalbibliothek i Ordets fulde Mening, inden Regieringen gjorde det; og Hiſtorien ſkal ihukomme denne hans Belgierning imod Danmark, og taknemmelig berette den for Eſterverdenes

ved Siden af hiin Eyvende Christians Kongedaad, hvorved han deelte den kongelige Bogkat, der nu er et af den danske Krones ypperste Klenodier, med sit Folk. Ja, naar Fremtiden engang, retfærdig og taknemmelig, skal veie enhver af Suhms de store Fortienester af Fædreland og Videnskab: da vil den maaskee nævne denne som den største: at han af egne Midler samlede et Bibliothek, der kunde maale sig med Kongers og Fyrsters Bogsamlinger, og at han, med en Liberalitet, hvortil Historien neppe kan opvise Magen, overgav denne sin kostelige Eiendom til offentlig Brug, ja man maatte næsten sige til uindskrænket Raadighed, for sine Medborgere. Thi hvad er Lærdom hos den Enkelte, hvad ere Værker, der skrives af Lærde for deres Jævnings, hvad er Hielp og Understøttelse, som rækkes disse — i hvor stort og skönt og hæderligt end alt dette er — imod et heelt Folks Dphlysning, imod Culturens og Humanitetens Indpodning og Opelskning hos en heel Nation? — Og til dette høie og ædle Maal har ingen Enkelt hos den danske Nation virket saa meget, saa kraftigt, saa dybt indgribende, som Holberg ved sine Skrifter, og Suhm ved at aabne Videnskabs og Kundskabs Helligdom for hele Almeenheten, ved at give enhver af sine Medborgere lige fri, lige beqvem Udgang til en Bogsamling, der indeholdt det bedste, det kostbareste, det mest udvalgte af vor egen og af Fremmedes Litteratur.

Hvor meget denne Suhms uskattcerlige Fortieneste forsøgedes ved den Maade, hvorpan han saa

Kort før sin Død, indsatte Fædrelandet til Arving af hiin herlige Nationalstat, som paa engang, ved en Forøgelse af mere end halvtredstusindstyve tusinde Bind, ophøiede det kongelige Bibliothek til et af Europas største — dette er os Alle bekiendt. Saa er det ogsaa bekiendt nok, hvor rig og fortræffelig udvalgt den Suhmske Bogsamling var i alle Videnskabsfag, endog saadanne, der vare mest fremmede for Cierens Studier, saasom Lægevidenskab, Chemie, Mathematik — og Bøgerne, som bære hans udødelige Navn, skulle i Tusindetal vidne derom, saalænge den Gud, der to Gange i de mest truende Farer holdt sin Almagts Haand over Danmarks Nationalbibliothek, fremdeles bevarer det fra Undergang.

Men en eneste af det Suhmske Bibliotheks Rigdomme kan jeg dog ikke undlade at udmærke: den Samling af over halvtredie tusinde Haandskrifter, næsten alle hørende til Fædrelandets og Nordens Historie, der var saa rig og saa fuldstændig, som den maatte være for Suhm — for den Mand, der vilde udtømme og udtømte enhver Kilde, den mindste med den største, hvoraf Kundskab om vore Forfædres Levnet, Vilkaar, Skiebne og Bedrifter kunde øses. Derfor maatte han eie Alt, hvad han ikke i Originalen kunde erholde, i troe Afskrifter; derfor gav han i en lang Række Aar flere Jæslændere og Danske Underholdning, allene ved Afskrivning af alle de vigtige historiske Monumenter i Arne Magnussens, Rostigaards, Bartholins og Andres Samling.

ger, der findes paa Universitetets og paa det kongelige Bibliothek. Derved opstod denne ypperlige og fuldstændige Samling af Haandskrifter til den nordiske Historie, der saaledes ved Suhms Omsorg ligesom fordoblet, bevaret og gjort mere tilgængelig, nu indlemmet i den store kongelige Manuskriptsamling, indbyder Nationalhistoriens Dyrkere til Grandsejning og Benyttelse ¹⁵).

Efterat have betragtet disse vor store Suhms evige Fortienester af Videnskaber og videnskabelig Cultur i Danmark; efterat have seet, hvorledes han, i Forhold til sin Evne, anvendte mere, end nogen Monark i Europa, paa at berige sit Fædreland med Litteraturens ypperste Skatte, dem han paa den ædelste Maade deelte med sine Medborgere; efterat have erindret os, hvormeget han ogsaa ved egne Arbejder virkede til almeen Oplysning, uden nogen sinde at slippe sit Livs det store Maal: Fortællingen af Forfædrenes Bedrifter, af Syne — maae vi vel allerede erkjende, at denne Mand, der saaledes fra sin tidlige Ungdom levede enhver Dag af sit Liv for Udsødeligheden, var eneste i Norden. Men det er langt fra, at vi, ved at tale om hans Skrifter, om hans Bogsamling, om de Bærker, der skulde hans Genie og hans Flid, eller dem, der skulde hans høimodige Opoffringer deres Tilværelse, have udtømt, hvad der var at sige om Suhm, Videnskabernes første Ven i Norden. Thi dette skønne Hædersnavn, som han fik og fortiente, erhvervede han sig ikke blot ved hine udsødelige Gier-

ninger, men ogsaa ved den velgiørende Indflydelse, som han i et stort Tidrum af sit Levnet havde paa Videnskabernes og hele Litteraturens Blomstring i Danmark.

Denne Indflydelse, stor og kraftig og vidt udbredt, fordi Suhms ypperlige Aand ikke nøiedes med at glimre, men vilde lyse og opvarme — denne Indflydelse havde han, ved den vennelulde Yndest, han skienkede enhver Videnskabsdyrker, ved den Opmuntring til litterarisk Virksomhed, som hans Exempel frembragte, ved det Liv, den Lyst, han udbredte vidt omkring sig i den videnskabelige Verden, der i ham eiede ikke allene en Beskytter, men en Fader. Han var ligesom et Foreningspunkt for al Lærdom og Videnskab og Vittighed, der fofiredes i Danmarks Hovedstad og udgik fra den. Ham var enhver Musernes Søn velkommen; til ham kunde de tye om Hielp, om Raad, om Veiledning; hans Huus stod dem aabent, ligesom hans Bogsamling; og hans blide Omgang, hans venlige Opmuntring var for Mange endnu langt mere, end de rundelige Gaver, han uddeelte, uden at adspørge andet, end sit Hierte.

Chi da han mistede sin eneste, sin hoit elskede Søn, en Søn, hvis Ungdomsbaar lovede i ham en Mand, hans store Fader værdig — da kaarede Suhm de danske Muser til sine Pleiedottere, og enhver Fædrelandets Søn, der tiente med reen Iver i deres Helligdom, kunde i Suhm finde en kiærlig, en vel-

gørende Fader. Derfor saae man ham ei allene æret og agtet i den Kreds af ældre, prøvede Bønder, til hvilke han, ædel og trofast i Bønskab, som i al sin Daad og Færd, sluttede sig med sit Hjertes hele Inderlighed, vandrede jævnsides dem i uforstyrret Enighed paa den daadfulde Bane, og blev dem tro indtil Graven — denne Kreds, hvori Navnene Schøning, Lürdorph, Langebeck, Hielmstjerne glimrede. Men man saae ham ogsaa hædret og dyrket og elsket af enhver blandt de yngre Lærde, Digtere og Videnskabsmænd, der fremstode i hans Tid, og alle klyngede sig om den vise, vennesalige Olding, som elskende Lærlinge om en æret og ærbødig Mester. Derfor saae man ham ikke blot nyde en glimrende og kold Navnkundighed, eller, mættet allene af Vren, at undvære Kiærligheds Betsignelser. Hans Liv randt venligt og smilende hen, som en sølvklar Bæk giennem yndige Blomsterenge; han var elsket i alle Stænder fra Thronen til Hytten, og Fiender eller Avindsmænd har han aldrig engang kiendt af Navn. Om ham kunne de store og herlige Ord siges, som ere Fyrstiers bedste Løn og skioneste Hæder: at han eiede sin Nations Kiærlighed, og tog den med sig i Graven. Thi vi have seet Danmark fælde Taarer ved Suhms Grav, og omkring den stode alle danske Videnskabsmænd med Sorg i Hjerte og Afsyn, som en Sønnestof omkring den elskede Faders Lig.

Saaledes levede Suhm for Fædrelandet, for Videnskaberne, for Nationalhistorien sit lange, daad-

fulde, berømmelige Liv; saaledes var han i hine Dage, da Litteratur og Videnskabelighed i Danmark blomstrede vel saa frodigt, som i vore, en af deres mest velgørende Beskyttere; saaledes reiste han sig, i den Bogsamling, der i mere end tyve Aar stod aaben for Almeenheden ¹⁶), og i de talrige Skrifter, hvorved han i et halvt Aarhundrede virkede paa Litteraturen, det uforgængelige Minde, ved hvilket vi nogle Gieblif have dvælet. Men vi have endnu kun beskuet de to Sider af et Monument, varigere end noget, som ved Hænders Gierning kan opreises. Vi have endnu hverken omtalt de store Værker, hvori Danmarks Historieskriver selv har foreviget sig, eller dem, som uden hans fyrstelige Gæmildhed ikke havde seet Lyset. Det var ham ikke nok, at Trykningen af hans egne vidtløstige Arbejder kostede ham store Summer; han vilde ogsaa bidrage til, at de historiske Kilder selv skulde vorde tilgængelige for enhver, som efter ham vilde benytte dem til Grandforskning i Fædrelandets Historie.

Det hyperlige Værk, som (efter hans Biograph's Ord) bærer Danstkes Navn og Hæderlighed saavidt det latinske Sprog rækker, og vil vare ved saalænge der er et dansk Folk og latinske Tunge-maal paa Kloden, ogsaa dette skylder for en stor Deel Suhms patriotiske Iver sin Tilværelse. Den herlige Samling af Kilder og Brudstykker til den danske Historie ved Middelalderens Krønikeskrivere, som vi besidde under Navn af *Scriptores rerum danicarum*, tilbød Suhm med mageløs Vædel-

modighed at ville allene bekoste, saaledes at al Udgift skulde være hans, al Fordeel tilhøre Udgifveren, hans Ven Langebek. Uagtet dennes heldigere Aar siden gjorde dette ædle Tilbud overflødig, bliver Vren og Suhms; og efter Langebeks Død har han, med betydelig Opoffring af Tid og Møie, fortsat det, udgivet det paa kongelig Bekostning fra det fjerde til det ottende, siden hans Død ufuldendte Bind, og udsmyret det med et rigt Forraad af Oplysninger og Anmærkninger. Ved Meddelinger af hans store Forraad af Haandskrifter, ere sex Bind danske Samlinger til vort Fædrelands Historie komne for Lyset¹⁷). Dette islandske Sagaer, i ligesaa mange Qvartbind, bekostede han udgivne og trykte¹⁸). Hans Iver for at udbrede Lys over Historien indskrænkede sig hverken til Norden, eller Europa; men udstrakte sig endog til det fjerne Østerland. Abulfedas arabiske Aarbøger i fem Qvartbind, ypperlig og prægtigen udgivne efter Reiske ved Adler, er et Værk, som vilde gjort enhver af Europas første Monarker Vred, om nogen iblandt dem havde bekostet det — men dette Værk udkom i det lille Danmark, og Suhm havde Villie og Evne til at gøre, hvad ingen Monark, hvad ingen af Fyrsterne i Reiskes Fædreland, hvad hele Tydskland ikke vilde paatage sig. Og hvorledes var den Skat, hvoraf hiint stolte Værk fremgik, kommen i Suhms Bærg? — Derom skulle Samtidens og Fremtids Lærde vidne, naar de tye til v o r t Nationalbibliothek, for at drage Reiskes efterladte Lærdomsforraad frem for Lyset.

Han døde, denne Tydslands classiske Lærde, som han havde levet, uden Midler. Den eneste Arv han efterlod sin uforsørgede Enke, var en uskatteerlig Samling af Haandskrifter, af Oversættelser, Oplysninger og Anmærkninger til arabiske, græske og romerske Skribenter. Hun bød Keisres Fædreland disse Frugter af hans dybe Lærdom, af hans hele Livs Grandskninger — Tydsland, der skyldte denne udsødelige Lærde saa uendelig meget, havde intet tilovers for hans Efterladte. Da vendte hun sig til Danmarks Suhm; til ham, der forenede det rene, det høieste Borgerfind med en ædel Barme for den hele Menneſkehed; til ham, der var Fædrelands ægte Søn, og tillige Borger i Videnskabernes hele store Rige; og hun fandt hos ham, hvad hun forgieves søgte hos Konger og Fyrster: den rundelige Understøttelse, der sikrede Keisres Enke en kummerfri Alderdom ¹⁹), og skienkede Suhms Fædreland den kostelige Eiendom, der, saaledes erhvervet, blev et ædlere, et værdigere litterarisk Bytte, end noget af dem, vi i vore Dage have seet at ranes ved Baabenmagt og Krigslykke. — Jeg standser her ved denne prægtige Blomst i Suhms Mindekrands; thi jeg har alt længe følt min Evne for svag til at aftegne endog kun dens yderste Omrids; jeg har længe følt, at Menneſets Rigdom og Storhed overvælder min Stræben efter at optage det i en Skildring, i hvilken jeg blot har villet betegne nogle af de mest fremlysende Træk i den evige Mindeskrist, som Historiens Muse har sat over sin elskede Søn. Men kunde jeg nærme mig dette Minde, opreist af Nor-

dens Elio selv i hendes inderste Helligdom, og forlade det, uden at dvæle et Dieblif ved de Værker af Suhm, hvormed hun har prydet dets Fodstykke? Kunde jeg tale om Suhm, og forbigaae hvad der ligesom var Siælen i hans aandelige Liv, og ikke nævne hvad han har udrettet for vort Fædrelands Historie? — Kunde jeg dette, da jeg i saa mange Aar med Forundring og Vrefrygt og Kiærlighed og ydmyg Følelse af denne Mand's Storhed har betragtet disse Arbejder, hvori han med en Fuldstændighed, der næsten ikke levner nogen Efterhøst, har nedlagt Frugten af de dybeste og videste Grandfkninger i Nordens Historie, som nogen Mand endnu har foretaget sig?

Naar vi da ville betragte Suhm som Historieffriiver, og i Særdeleshed hans Arbejder i den nordiske Historie, er det ligesaa billigt, som magtpaaliggende, at vi ikke bedømme ham ved Sammenligning med Andre, men efter det, han selv var, det, han selv har frembragt. Han var ingen Thucydides, ingen Macchiavelli, ingen Robertson, ingen Müller — han var Suhm, og han har sørget for, at dette Navn, ufordunklet af noget andet, vil nævnes til de sildigste Tider af Historiens Dyrkere med hellig Agtelse.

Det Maal, han havde sat sig, da han først fattede den Idee, at oplyse Fædrelandets og Nordens Historie, det blev han uroffkeligen tro, og vandrede et halvt Aarhundrede paa den af ham valgte Bane. Vi kunne ikke med Billighed fordrø, at denne

skulde have været anderledes affat; thi sikkerlig havde Suhm virket langt mindre, om han i sine historiske Arbejder havde taget en anden Wei, end den, hans Aand og dens tidlige Retning foreskrev ham. I ethvert stort og betydende Foretagende vil den altid udrette mere, der med Frihed følger sin egen Genius i Anvendelsen af sine Aandskræfter, end den, som tager sig Andre til Mønster, og vil tilegne sig en fremmed Aand. Dette i det mindste kan vel siges dem, som mene, at Suhm burde have skrevet Danmarks Historie paa en anden Maade, end han gjorde det; at han burde have offret mindre Tid og Arbejde til Historiens kritiske Undersøgelse, mere til at fortælle den i et sammenhængende konstmæssigt Foredrag. Litterere havde dette været ham, lettere at skrive den danske Historie efter Holbergs eller Mallets Maade, og Suhm var da, med mindre Arbejde og Selvfornegtelse, bleven ulige mere læst, end han nu er det; men vi havde da ikke eiet disse Bærker, som der maatte en Suhm til at frembringe; Fædrelandet, Historien og dens rette Dyrkere havde vundet langt mindre. Hvad vi kunne ønske er, at Suhm ikke havde ladet sit kritiske Studium hartad fordunkle det ypperlige Talent til Historiens Fortælling, som vi, langt fra at negte ham, med lige stor Glæde og Agtelse erkjende.

Det er sagt mere end een Gang, og vel ikke uden Grund, at Danmark endnu savner en værdig Nationalhistorie; det er ogsaa sagt af en Dansk, som heller ikke har viist Suhms Minde den skyldige

Uerbødighed: „at til et saadant Værk var hans indvortes Evne kun ringe ²⁰).“ At fælde sig en Dom efter vilkaarligt Lykke, er lettere, end at belægge den med Grunde og Beviser. Vi ere ingenlunde berettigede til den Paaastand, at Suhm ikke kunde givet sin Historie en fuldkomnere Form; thi Evnen hertil har han ofte nok lagt for Dagen — eller ville vi negte, at han i mange Stykker af sit store Værk (helst i dets første Dele), i sit korte Udtog af den danske Historie (som den udødelige Müller efter Fortieneste har berømt ²¹), og som heller ikke endnu er overgaaet), i flere mindre Skrifter, hvori enkelte Dele af Fædrelandets Historie ere behandlede, har viist, at han ikke blot forstod at samle og drøfte, men ogsaa at fortælle med Liv og Aand og Sandhed?

Behøve vi fremmede Vidnesbyrd, for at gaae den Indvending i Møde, at vi ei med fuld Upartiskhed kunne bedømme en Forfatter, som Fædrelandet skylder saameget: da kunde vi fylde mange Sider med saadanne. Vi ville noies med at anføre til et Exempel, at det i et af Tydsklands bedste kritiske Blade er sagt om Suhms Historie: „at den ikke blot bærer umiskjendelige Præg af den største og omhyggeligste historiske Nøiagtighed; men ogsaa vidner om den modenste Dømmekraft og om en ægte historisk Smag, der veed strax at fremstille Begivenhederne fra den interessante Side og bringe Alt i en saadan Forbindelse, at selv dunkle Optrin sees i et tilstrækkeligt Lys.“ ²²) Dette gielder i Særdeleshed om den første Deel af Danmark's Historie, om

hvilken han selv med Sandhed kunde sige: at den indeholder en fuldstændig og tro Skildring af vore Forfædres Tænke- og Handlemaade, saa og en, om ikke i alle Begivenheder, saa dog i det Hele tilfredsommeligt Fortælling af deres Bedrifter, i hvilken han „har villet skrive efter alle gamle Historieforfatters Viis; nemlig fortælle mere og dømme mindre, gjøre et Heelt af det altsammen, indflette de saa Betragtninger i Historien selv, og lade dem saa at sige fødes af sig selv; korteligen, overlade meget til Læserens egen Tanke og Flid.“²³⁾

Om vi derfor ikke i eet og Alt ere enige med ham, om vi troede, at Nordens ældste Historie maaskee tildeels kunde betragtes og fremsilles fra et andet Synspunkt, hvor dens mythiske, poetiske Deel næriere skielnedes fra den factiske, eller egentlig historiske, og at Suhm maaskee har anvendt alt for stor Flid, alt for møiesuldt et Arbejde paa at bringe Viisdom der ind, hvor den aldrig nogenstunde kan opnaaes: altid maae vi dog erkende, at han ikke allene har lagt en Grundvold for den gamle nordiske Historie, saa dyb og fast, som Ingen før ham har kunnet lægge den; men at han og selv paa denne har opført en Bygning saa stor og skøn, at der vil en saare fløgtig og vel begavet Mester til at overgaae ham i dette Værk. Jeg vil ikke tale om den skønne, kraftige Fremstilling, om det rene, simple og værdige Foredrag, hvormed Suhm fortæller de gamle Begivenheder. Men ogsaa herved har han viist, hvor dybt han var trængt ind i den Histories

Mand, han vilde skrive, og hvor vel han har forstaaet at opfylde, hvad han selv fordrer: „at Historien saaledes bør fortælles, at enhver Læser kan finde, om hvilken Tidsalder han da fortælles, og ligesom tænke sig over i den.“²⁴)

Jungelunde er det vor Hensigt, i det vi lade Suhms Fortienester af Fædrelandets Historie vederfares deres fulde Ret, at ville tillægge ham andre, end dem, han virkelig besidder, eller give ham anden Berømmelse end den, vi kunne lade Sandheden selv udgive. Denne Udødelige, hvis Navn, da han levede, var paa Alles Tunger, og hvis Rygte havde naaet til Europas fierneste Lande, vandrede selv paa den stille Besejdedes Vej, og var den, som vidste mindst af, hvormeget Krav han havde paa Samtids Taknemmelighed og Efterslægtens Hæder. Saalidt han, hvis han endnu var iblandt os, vilde fundet Behag i, at Noget tillagde ham andre Fortienester, end hans egne: saalidt kunde det somme sig for os, at ville smykke saa stor en Mand med laante Fiedre. Suhm gif sin egen Vej i at bringe den danske Historie for Lyset i en ny Skikkelse. Med Anvendelsen af alle de Midler, som kunne tænkes at staae en Historieforfatter til Tjeneste, med de nøisommeligste Forberedelser, som borttog mere end tredive Aar af hans Livs kraftfuldeste Alder, gif han til dette Arbejde, hvori han ikke vilde nøies med at udfylde, forbedre og fuldføre hvad Andre før ham havde frembragt; men som han vilde optage fra Grunden af, for at opføre, paa egne Grundstøtninger, en heel

ny Bygning. Vi beundre den frugtbare, aldrig trættede Flid, hvormed han, imedens mangehaande Arbejder af anden Art vare hans Hvile, arbejdede sig igiennem en uhyre, chaotisk, paa tusinde Steder adspredt Masse af historiske Materialier; vi beundre den store Rigdom og Mangfoldighed af Kiendsgierninger, som han har bragt for Dagen af ubenyttede, for en stor Deel ukjendte Kilder; vi beundre det Liv og den Friskhed, han selv under de tørreste, majsommeligste og mest trættende Undersøgelser kunde bevare i sin Aand og i sit skriftlige Foredrag — vare ikke hans Sigrid, og Bøgerne om Odin og om de nordiske Folks Oprindelse omtrent samtidige? — Men vi dølge derfor ikke, at det maaskee havde været til ikke ringe Fordeel for Suhms Historie, om han tidligere havde begyndt at udarbejde den, og efterhaanden, imedens han samlede sit store historiske Forraad, ogsaa fremmet Værket selv.

Det er vigtigt for Historieforfatteren, at ikke Stoffet, som han ved sin fortællende Kunst vil fremstille i en værdig og harmonisk Form, overvælder ham, at ikke Mængden af mindre vigtige Materialier skal fortrænge eller skade Eenheden i hans Værk, og at ikke det møiesfulde Arbejde, hvorved han af saamange, tildeels slette og urene Kilder maa samle og udlede sit Forraad, skal svække den dannende Kraft, ved hvilken han skal sammenstøbe de enkelte, adspaltede, usammenhængende Kiendsgierninger i en ædel og reen Konstform. Suhm anvendte sine bedste Aar paa de tørreste og vidtløftigste kritiske

Undersøgelser; sildig, i en Alder af over halvtred-
sindstyve Aar, da han alt havde udgivet ni Qvarts
bind af sine Forarbejder, begyndte han at udarbejde
sin Danmarks Historie. Med en Flid og en samvit-
tighedsfuld Omhyggelighed, næsten uden Lige, gi-
nemgik han Bøger i Tusindetal, og af Haandskrifter
og Brevskaber Alt hvad der var ham muligt at op-
spore, for at bringe Kiendsgierninger og Begiven-
heder for Dagen, og giennem Fortidens vildsomme,
svagt belyste Labyrinth, bane sig Vej til Sandhed og
Vished i den nordiske Historie.

Men kiendeligt er det, at under dette næsten
uendelige, yderst trættende Arbejde, som han uden
Afbrydelse fortsatte i tredive Aar, havde hans Aand
vel ikke tabt dens Styrke og Klarhed, hans Phanta-
sie ikke Evnen til at modtage et levende og lignende
Billede af Tider og Handlinger; dog var Kraften
hos ham til at fremstille disse i en klar Orden og i
pragmatisk Sammenhæng, ikke mere saa usvækket og
virkelig, som vi maatte ønsket den Mand, der med
saa udmærkede Evner og saa anstrengende Arbeids-
somhed havde offret sit hele Liv til det store, hæder-
fulde Foretagende. Kiendeligt er det, at han, ved
den langvarige, uafbrudte Sysslen med at bringe
Materialier til Veie, og med denne Syssel bestandig
for Die, lod sig beherske for meget af Historiens
Stof, eller anvendte ikke Virksomhed nok paa at
bringe det i en eiendommelig, skion og anskuelig
Form. Derfor see vi ogsaa, at han stundom vel
meget forsømte Spog og Stil i sine store historiske

Bærker, og det paa selvsamme Tid, som han skrev sine classiske Fortællinger i et reent og værdigt Sprøg. Heller ikke kan det undgaae vor Opmærksomhed, at ligesom Suhm mere og mere fordybede sig i at samle det historiske Stof, der bliver rigere og vidtløftigere, jo længere man naaer frem i Tiden, saa tabte han ogsaa mere og mere den Kiæde af Synne, der skulde slynget sig igiennem Stoffets Brudstykker og forenet dem, i større og mindre Partier, til et harmonisk Heelt. Vi finde derfor især i de sidste Dele af Suhms Værk den Blanding af udarbejdet Fortælling og raae historiske Brudstykker, som betager det Formen af et fuldendt Arbejde.

Dette var en nødvendig Følge deraf: at han, om ei i sine Grandforskninger, dog i deres Benyttelse under Historiekrivningen, udbredte sig alt for vidt, og saaledes drog ind i Danmarks Historie meget, der kunde siges, at være den ganske fremmed; at han gik alt for meget ind i de enkelte samlede Kiendsgiærninger; at han ikke vilde lade nogen af dem forsvinde af sit Værk, og ansaae dem alle for værd at bevares; endelig at han, ved at holde sig med alt for stor Strengthed til Aarsfølgen, berøvede sig selv Evnen til pragmatisk at forbinde Begivenhederne og fremstille dem i sammenhængende historisk Fortælling. Disse Mangler kunne vel ikke tillægges Suhms Fædrelandshistorie uden for saavidt, som man vil betragte den, ikke som en Krønike, der ingen Paa-stand gjør paa konstigtig Fremstilling, men som en Historie, eller et Værk af den fortællende Kunst.

Men det er ogsaa kun, fordi vi hos Suhm finde saa meget af det, vi fordre hos en Historieskriver, fordi han unegteligen besad, ikke ringe, men store Evner til at kunne have frembragt et langt fuldkomnere Værk, og fordi vi ei tilbørligen kunne hylde Suhm og hans store Fortienester, om vi ikke fremfor Alt hylde Sandheden, at vi her have berørt hine Mangler. Vi kalde dem Mangler, ikke Feil; thi de minde os mere om, at der i Suhms Værker fattes Noget, som vi ønskede at finde der, end at de have Ufuldkommenheder, som kunde forringe Værdien af det, han har givet.

Naar vi da med Upartiskhed have erkiendt, hvad Suhms store historiske Værker savne, for at være fuldendte Arbejder, bør det ei være os formeent, at fremsætte, hvad der kan siges til deres retfærdige Berømmelse. Betragte vi dem endog kun som en Samling af Forarbejder, som et Glemmested for Alt, hvad der fra den fierneste Oldtid til langt ned i Middelalderen kan udfindes til Oplysning for den danske Historie, til dens fuldstændige kritiske Fortælling — hvor maae vi da ei forbauses over den rige Skat, som ved en eneste Mand's Flid og Nøie er bragt for Lyset? I to og tyve Qvartbind ²⁵) har Suhm nedlagt dette store Forraad til Danmarks Historie — og hvo maatte ikke beundre Mandens overordentlige Arbeidsomhed (langt mere endnu ved at mindes, hvormeget andet han skrev, og hvor uendelig meget han læste), hvis hans Arbejde endog havde været indskrænket til at samle og ordne hiint

Forraad, som et Aftryk af Historiens Kilder? — Men da kiende vi ikke Suhms Danmarks Historie og de kritiske Bærker, der forudsendtes den, om vi gjøre os et saadant Begreb om dens Indhold. Der er næsten ingen Side blandt de mange tusinde, hine Bøger indbefatte, som jo har kostet Suhm Grandfæringens og Kritikens Nøie. Ingen Kiendsgierning er fremsat, ingen Tildragelse fortalt, ingen Charakter bedømt, uden at han har fremsøgt Alt, hvorved de kunde oplyses, sammenholdt de forskiellige Beretninger, kritisk undersøgt dem, og, hvor han ikke troede at finde afgjort Visshed, meddeelt hvad flere have optegnet og dømt om een og samme Handel.

Vil Noget sige, at dette ikke gielder overalt om Suhms Historie, og i Synderlighed fremvise dens sidste Dele som Beviis paa, at endeel i den kan modtage Rettelse og Forbedring, da spørge vi: hver viser man os saa stort et Arbeide af den Natur, der kunde siges at være uforbederligt? Ja vi kunne spørge: hvor mange Historiekrivere kan man fremvise, der have bragt mere Sandhed for Lyset i et Stof af den Indskrænkning, som et saa lidet Lands Historie nødvendig maa have, end Suhm, hvis collossale Bærk i Omfang vel er et af de største egne Arbeider, som een Mand har frembragt i Historien, og hvor dog Kritik har fulgt Grandfæren paa hans hele, lange, møiesfulde Vandring?

Derfor skal denne Roes evig følge Suhms, Historiekriverens, Navn, at han foretrak det Grun-

D

dige, det Simple, det Gavnende, for det Glimrende og Blendende, Grandfæning og Sandhed for spillende Bid og forfængelig Kløgt; at han foretrak det saare tunge og mæsomme Arbeide, at udrede alt det Forvirrede i den danske Historie, at bringe det Skulte for Dagen, at samle de adspredte og ubekiendte Materialier, for det langt lettere, i Verdens Dine mere Lønnende, at benytte fine Forgængere og de nærmeste Kilder, til at give Mængden en let og behagelig Læsebog i Hænde; endskiøndt det sidste vilde erhvervet ham en langt større Kreds af Læsere, og i denne et langt mere udeelt Bisald, end han ved det første var i Stand til at erholde. Han vilde hellere arbeide for Historiens lærde og kyndige Grandfætere, for dem, som kunde benytte hans Flid og Kritik — han vilde hellere frembringe et Værk, der er at betragte som en Grundvold og Hjørnesteen for den danske Historie, end skrive denne til Behag for et større Publicum, men uden at udtømme dens Kilder, og saaledes kun gjøre en halv Gierning. Ere derfor end hans Arbeider ikke for Alle, og kunne de ei være Alle tilpas: saa bør dog enhver, som elsker Alvor og Sandhed i Historien, enhver, som med Flid vil studere Fædrelandets, enten for selv at vorde kyndig i Fortidens Tildragelser, eller for at træde i Suhms Fodspor, og fremsætte dem i sand og værdig Fortælling, taknemmeligen erkjende: at det er for dem, han har arbeidet, for Videnskaben og Fædrelandet, han har opoffret sit Liv, og maaskee en mere glimrende Forfatter-Naevnfundighed; at det var ham, der ved halvs tredsindstyve Aars Arbeide har banet en Vej for

Danmarks kommende Historieksribere, som de neppe vilte finde saa ryddelig, eller saa beqvem i nogen anden Historie, som nævnes kan. —

J saa Træk har jeg nu søgt at oplive Erindringer om, hvad Suhm var som Forfatter, hvad Fædrelandets Litteratur og Historie skylder ham, der offrede dem et langt, virksomt, daadsfuldt Liv, et halvt Aarhundredes daglige Grandforskning, og Anvendelsen af fyrstelige Midler. Dog, hvorlangt fra, at jeg har sagt Alt, om jeg ikke veed mere at sige om Suhm, end dette! — Skøndt det allerede er saa meget og saa stort, at min svage Evne kun med Undseelse har bovet sig til en saa ophøiet Gienstand. Har jeg talt om Suhm, den Gode, den Elskværdige, den Belgiorende? Har jeg med Fuldstændighed skildret den Mand, der i mere end en Menneskealder var Videnskabernes og deres Dyrkeres faderlige Beskytter og Belgiorer i Danmark? Har jeg tegnet Eder hans Billede, som det endnu, helligt og uforgængeligt, lever i saa Manges Hjertes, der saae ham fra Ansigt til Ansigt, hvis Beundring han fængslede, hvis Høiagtelse, hvis Kiærlighed, hvis Taknemselighed han vandt for evig, ved hans Lands de store, herlige Gaver, ved hans lige fieldne Lærdom og Beskedenhed, ved hans Hjertes milde, elskværdige Dyrer, som giennemlyste hans Afsyn, hans Tale, hans Udfærd og Handlinger, hans hele af Gud velsignede Liv? — Har jeg tegnet eder dette Billede, som jeg, der allene i hans Levnet og hans Gierninger har

Kunnet elske og beundre ham, dog aldrig var i Stand til at fremstille saa lignende og træffende, som de, der levede med Suhm, og endnu leve med os? — Nei! hverken har jeg gjort det, eller vil jeg vove mig til et Foretagende, ved hvilket jeg maatte frygte, et blot eders Mishag over min Tillid til en Evne, jeg ikke besidder, men ogsaa min egen Fortrydelse over at have handlet imod den Uerfrygt for Suhms Minde, der aldrig døer i min Siæl.

Jeg vil ikke skildre denne Udødelige for Eder, da hverken jeg besidder den Duelighed dertil, som I kunde fordre af mig, eller I mangle Evnen til at beskue Manden, som han var, i hans Levnet, i hans Gierninger, i de uforgængelige Minder, han har reist sig i Historien. Disse vil jeg bede Eder, at falde levende frem i Eders Siæle; i dem vil jeg bede Eder læse de Træk af Suhms Charakter og Personlighed, som der staae prægede for Evigheden, og klarere, lysere, mere læselige, end i den heldigste Overførelse. Jeg vil bede Eder giennemgaae hans hele Levnet — der skulle I finde den fromme, vise Vedling, den oplyste Videnskabsmand, den utrættelig virksomme Lærde. Der skulle I lære, at han var mere end Bogskriver, mere end Verdensmand, mere end Lærd og Lærdes fornemme Beskytter: at han var et fiøldent, ædelt Menneſke, en reen og kraftig Natur, der fri og selvstændig i Tænkning og Handling, uden at hylde nogen anden Myndighed, end S a n d h e d e n s, gif Livet igiennem med gudhøigen Fromhed og Trø, med sindig Munterhed og

lystlig Alvorlighed, med en aldrig trættet, aldrig standsende, stedse til et stort og ædelt Maal henvendt Virksomhed, med et godmodigt, velgiørende, mennefskiærligt Sind, aabent for alle blide og sømme Følelser, aabent for Livets Glæder og Nydelsler, men ogsaa for enhver den ædlere Mennefskeligheds Fordring, for Medmennefsers Lær og Træng, for alt det Gode og Gavnlige, der paakaldte hans Hielp og hans Evner for at vorde fremmet.

Naar J da have stuet denne fældne, store Mand, som han var i Levnet og Daad, i Aand og Id, i Hiertelag og Handlinger — naar J have seet og beundret Alt hvad han var for sin Samtid, Alt hvad han for Fædrelandet gjorde og virkede, der vil være og bære Frugt til de seneste Slægter; og J da tillige see, hvor beskednen han var i al sin Storhed, hvor stille han vandrede paa Udødeligheds glimrende Bane, hvor langt han var fra al Stolthed af sine Fortienester, hvor langt fra at ville nedtrykke Andres, eller hæve sig paa Nogens Bekostning; ja hvor langt han var fra at ville fordunkle selv det ringeste Navn, saaledes, at han langt hellere havde sat sit eget i Skygge, om han havde kunnet dølge dets Glands: naar J have seet alt dette, da ville J mindes, at dette var Suhms Aand, og at denne Aand var dansk. Thi vel er det al ægte Siælsstorheds Bærsen, at den seer paa det Virkelige, mere end paa Skindet, at dens Stræben gaaer ud paa kraftig Handling, og ei paa at erhverve sig Handlingers Glands: men dog kunne vi vel beromme os af, at

det altid har været danske Mænds Tænkeviis og Hand-
 lemaade at virke det Store, det Edle, det Gavnrige
 i Stilhed, og, langt fra pralende Selbroes, at nøies
 med det Lov, som Selobevidsthed meddeler, det
 Herminde, som reises i Medborgeres erkjendtlige
 Hierter.

Saa tænkte Suhm, saa tænkte Mange af Dan-
 marks udødelige Mænd før ham — og gid aldrig den
 Tid maa komme, at dette Træk skulde forsvinde af
 vor Nationalcharakter; men gid det heller aldrig
 maatte kunne siges om os: at vi have glemt os selv
 og vor egen Hæder; at vi have glemt, hvad vi skyldte
 vore udødelige Medborgeres Minde; og at vi, i
 saadan Forglemmelse af det Krav, de have paa vor
 evige Taknemmelighed, ogsaa slaae det af Minde,
 at disses Fortienester, disses Storhed og Hæder, er
 Fædrelandets uforgængelige Arv, som vi, om vi ville
 nyde godt af den, skulle holde i Hævd og beskytte og
 formere, og med hellig Verbødighed overantvorde
 vore Efterkommere.

Vi have derfor vel Ret til at nævne med Glæde
 og Stolthed for al Verden, et Navn, der indbefat-
 ter saa stor en Deel af Danmarks Hæder, som Nav-
 net Suhm. Men vi eie kun denne Ret for
 saavidt, som vi tillige lægge for Dagen, at vi
 fortjene saadan Hæder ved at paastionne dens Værd,
 at den er os en mægtig Drivesfæder til Patriotisme,
 et kraftigt Middel til at vække, oplive og opholde
 den Nationalaand, uden hvilken det nytter lidet at
 bramme med fordums Ypperlighed og med store

Mænd, som vi hverken tilbørligen holde i Ære, eller i Aand og Daad stræbe at efterligne. Da sluktes Glandsen i de Stierne, der sunkle paa Nationalærens Himmel, eller rettere, den fierner sig og skinner kun mat fra Historiens Baggrund ned i Livet, naar den ikke tænder et varigt Lys, Slægt efter Slægt, i Nationens Aand. Da vorder Mindet om udsødelige Medborgere, om deres Fortienester af Fædrelandet, for Efterslægten enten en lustig Skygge, eller et glimrende Drømmebillede, naar det ikke, bevaret i levende Erindring, altid vækker ny Lyst og Kraft hos Mange til at betræde den samme Vej, som hine vandrede. Historien giemmer ikke blot for Eviigheden Erindringen om store Mænd og deres berømmelige Gierninger; den rækker ethvert Folk, enhver Tidsalder sine Mindetavler, og opfordrer enhver til at tilegne sig hvad Stort og Ypperligt den finder hos de foregaaende, ikke ved at rose sig deraf, men ved at frembringe og udføre det, som kan sættes i Ligning dermed.

Derfor har jeg fremkaldt Suhms Erindring paa denne Dag, som engang var festsag for hele Danmark og Norge, og som evig vil blive det i hver ægte Dannemands Hierte, for at vi skulle fryde os over, at en saadan Mand sødtes iblandt os, at vi kunne tilegne os ham, som vor egen, og nævne hans herlige Bedrifter, hans store Fortienester, naar vi nævne vort Fædrelands evige Hæder. Men jeg har ogsaa gjort det, for at vi skulle erindres om, at saa stor en Mands Hædersminde bør være os, hvad

Grækeren Miltiadis Trophæer vare for den unge Themistokles; at det uafadelig maa fremstille sig for os og tilskynde os til en prisværdig Esterligning, til at leve, som Suhm levede, for Fædrelandet, for Nationalæren, for Videnskab og Kunst, eller for hvilken som helst det ædlere Menneſke værdig Idee, hellere end for timelig Fordeel, eller forgængelig Glimmer, eller Egennyttens lave og indskrænkede Tilværelse.

Da kunne vi nærme os den Udødeliges Minde med rene Følelser, og med den styrkende Bevidsthed, at om vi ei kunne ligne ham — hvilket kun blev faa Dødeliges Lod — saa kunne vi dog uden Undseelse nævne den fieldne Suhm som vor Landsmand, og tage Deel i den Ære, som ved ham skienkedes vort Fædreland. Da kunne vi, som dettes trofaste Sønner, med Fryd og Stolthed nævne den Dag, hvis festlige Minde vi have indviet disse Døgn, som en af Danmarks Høitidsdage; og imedens Seierskraab og Glædesjubel lyder høit over Germanernes ganske Land, hvilke idag for et Aar siden knuste Frankernes haarde Aag og styrkede det Tyrannie, ved hvis Fald Europa drømmer om Frihed og Fred: kunne vi Danske med stille, fredelig Glæde sige os selv, ja det hele Europa — thi det har erkendt hans Storhed — paa denne Dag fødtes Danmarks Suhm!

Og Du, o hellige Skygge, hvis Minde jeg har bobet at bringe et ydmygt Offer, Du modtage denne Hylдинг, der, om den ikke er Dig og Fædre-

landet værdir, dog rækkes Dig med et reent og redegigt Sind, som Du, levende iblandt os, modtog selv den ringeste Gave fra enhver Medborger, med huld, overbærende Venlighed! Du, som maaskee endnu fra en høiere Verden kan nedsvæve til det Fædreland, for hvilket Du engang lod alle dine Kræfter virke, Du, Suhms forklarede Mand! forlad aldrig det Folk, der elskede i Dig en af sine store Belgiorere, og i hvilket Du elskede alt det Blide, Godmodige, Rettskafne, Elskværdige, hvis Billed Du selv var. Forlad os aldrig! men vedbliv at virke iblandt os til Borgerheld og Menneskeforædling ved Videnskab og høiere Dannelses, i det Du, som et herligt Monster paa den gode, den ophlyste Borger, lever i Alles Erindring, som elske Fædrelandet, og ønske at ligne Dig. Vær Du, stor ved Fredens høie Dyder, det fredelige Danmarks Stolthed — og saalænge Dit Minde, o Suhm! er os helligt, saalænge Din Mand hviler over Dit Fædrelands Søner, saalænge skal dette ikke fattes Hæder og Agtelse. Thi Magt kan brydes, og Vælde forgaae, og for det uretfærdige Herredømme har Gud bestiftet et Maal; men det Folk, der søger sin Ære i Fredens Konster, der kun fører Redelighed og Frihed og Ret i sit Skjold, skal bestaae for den strenge Domsstol, for hvilken, fra de ældste Dage til vore, Bold og Evig og Tyrannie staae dækkede med evig Skændsel og Affky.

Anmærkninger.

1.) Det er meget langt fra, at jeg ved disse Ord har villet nedsætte Værdien af det, som hidtil hos os er skrevet over Suhm, hans Levnet, Værker og Fortienester; hvilket vilde være en ligesaa utilgivelig Brøde imod den Mand, hvis Minde jeg ærer saa høit, som imod dem, der paa forskiellig Viis have villet bevare og hædre det. Men saa vist det er, at ethvert Bidrag hertil kan fortjene Agtelse: saa vist er det ogsaa, at de Fordringer, man har til et rhetorisk eller biographisk Værk over Suhm, der skulde opnaae hans Udødelighed, hidtil ei ere opfyldte. Dette allene er, hvad jeg ovenfor har villet sige; og det hindrer mig ikke fra at lade enhver, som har bidraget til at afbetale en Deel af Fædrelandets Gæld til Suhm, vederfares fuld Ret.

Vi have, som bekiendt, en Udsigt over Peter Frederik Suhms Levnet og Skrifter, ved Professor Nyerup, indtrykket i 15de Deel af Suhms samlede Skrifter. Kiøbenh. 1798. Skiondt den mangler endeel, for at være en fuldendt Levnetsbeskrivelse, indeholder den, i sin simple, annalistiske Form, en Rigdom paa historiske Noticer, der gjør den ligesaa interessant som umistelig, og den er skrevet med en Frimodighed og Sandhedskjærlighed, der gjør den af Fædrelandet saare fortiente Forfatter Væ. — Kortere Efterretning om Suhms Levnet, med fuldstændig Opregning af hans Skrifter, har Nyerup meddeelt i 2den Deel af den ait for tidlig standfede Samling af fortiente danske Mænds Portraiter, med biographiske Efterretninger, hvilken han i Forening med Kobberstikker L a h d e udgav. (Kbh.

1799.) Heraf indrykkedes de, med Forøgelse og Tillæg, i *Suhmiana*, eller 16de Deel af *Suhms Skrifter*. Kbh. 1799. S. 373—430. — En stion Mindetale over *Suhm* er *Jac. Badens Laudatio Petri Frid. Suhmii*, i hans: *Orationes, quas in Rectoratu acad. habuit*. Hafn. 1799. Denne indholdsrige Tale, som maaskee er det bedste, der skreves over *Suhm* efter hans Død, er oversat paa Dansk, af Professor *L. Baden*. Kbh. 1799. 35 S. 8. Et Sideslykke til den er: *P. S. Suhms Minde*, en Tale, holden i det forenede Selskab, af *K. V. Raabe*, trykt i *Minerva* for November 1798, og i *Suhmiana* S. 436—50. — Tvende andre Mindetaler over *Suhm* findes i *Minerva*; een af Pastor *Junge* (Maj 1799, S. 196—331), hvori mange enkelte Steder ere udførte med genialt og kraftig Veltaleshed; den anden af Pastor *Kampmann*, bekiendt af hans Lovtale over *Christian III*, er udførligere end hiin, og karakteriserer med mere Guldstændighed *Suhms* store Fortienester i deres enkelte Grene. (Jun. 1799, S. 18—71.) — Saameget, og mere end dette, er alt skrevet over *Suhm*, og dog maae vi vel altid sige med *Junge*: „hvo skal værdigt tale om ham til den kommende Tid? Hvo? — uden han selv.“

- 2.) Det københavnske Videnskabs Selskab „som ventelig vilde forsonde den Brøde, at det efter *Lützendorfs* Død ikke valgte ham til Præsæs,“ udsatte 1798 og atter 1799 en Præmie af 50 Dukatater for den bedste Mindetale over *Suhm* (S. *Suhmiana* S. 422 og Fortalen S. XIV.); men den blev ikke vunden.

- 3.) Suhm fødtes i Kiøbenhavn den 18 October 1728 (Faderen, Admiral Ulrik Frederik Suhm, Moderen, Hilleborg Catharina Verche); tilbragte Aarene 1743—1746 paa Næsbyholm; blev Student 1746; Hofjunker 1747, Assessor i Hofretten 1748 og samme Aar, hans Alders tyvende, Forfatter; drog med Schönning til Trondhiem 1751; giftede sig der 1752 med Karen Angel; reiste med Schönning tilbage til Danmark 1765; aabnede 1775 sit Bibliothek; udgav 1769 det første Bind af hans kritiske Værker til Danmarks Historie, og 1782 det første Bind af Historien selv; blev kongelig Historiograph 1787; mistede sin eneste Søn (født 1761 i Trondhiem) 1778, og ti Aar derefter sin Kone; giftede sig anden Gang den 18de Oct. 1788 med Christiane Becker; afstod sit Bibliothek til Kongen 1796; døde i Øverød den 7de Sept. 1798.
- 4.) Suhm havde, da han var 17—18 Aar gammel, ikke alene læst alle latinske Skribenter af Guld- og Søvalderen, men ogsaa det omtrent af 1500 Bøger bestaaende Plessiske Bibliothek paa Næsbyholm. (Suhms Levnet af Nyerup. S. 9.)
- 5.) Næsbyholm, ved Liustrup Sø i Siælland, eiedes da af Kammerherre Chr. Siegf. Pless. Da denne Gaard opholdt Admiral Suhm sig med sin Familie i fire Aar, fra 1743, da han fik sin Assessor, til Enden af 1746, da han atter blev Chef for Holmen og Flaaden. (Hans Levnet i Suhms Skrifter X. Deel.)
- 6.) „Poeterne opflammede især min Indbildningskraft; Studeringer, landlige Fornøielser, Frihed bleve mine eneste Formaal, og virkede med en uimodstaaelig Kraft paa min hele følgende Lænest

- og Handlemaade. De Gamle tildroge sig al min Kiærlighed, og endnu, dersom Fædrelandets Historie ei havde giort Hindring, vilde de vist opfyldte al min Tid." Suhm. 1786. (Saml. Skr. IV. S. 356.)
- 7.) **Erminde over Niels Christian Graae.** Samlede Skrifter. IV. S. 345—360. Graae var Suhms Lærer fra 1739 til 1746.
- 8.) 1748 udgav Suhm sit første trykte Skrift (Samtale efter Luciani Maade imellem Lyciscum og Aristidem, 24 S. 8.) Men af hans egne Op-tegnelser om hans Studeringer og Arbejder i hans unge Aar (Saml. Skr. XVI. S. 223 o. f.) erfare vi, at han skrev Bøger (s. Er. Danmarks Geographie, Udtog af den danske, norske, græske Historie, m. m.) alt i sit tolvte og trettende Aar.
- 9.) „Af vor store Baron Holbergs Skrifters Læsning er jeg først kommen paa de Tanker, ogsaa at skrive Bøger.“ Suhm. Saml. Skr. XVI. S. 226.
- 10.) Under dette Navn udgav Suhm sine Trondshjemiske Samlinger i 5 Bind 1761—1765.
- 11.) De findes i 12te, 13de og 14de Bind af de samlede Skrifter.
- 12.) Den er skrevet 1765, indført i det Kiøbenhavnste Videnskabs-Selskabs Skrifter 9de Deel, og deraf i de samlede Skrifter 9de Deel S. 3—112.
- 13.) Grev O. Thotts Bibliothek, der havde den sørgelige Skiebne, efter Samlerens Død at adskiltes ved offentlig Auction (skøndt lykkeligviis den bedste Deel deraf gik over i det store kongelige Bibliothek), var større end Suhms, og rigere end

dette paa Palæotyper og udenlandske Haandskrifter. Men det var samlet uden Valg, fattigt i den nyere Litteratur, og for Eieren, saavel som for Fædrelandet, en død Skat; hvorimod Suhms Bogsamling, der i Størrelse ikke gav Thotts meget efter, havde den væsentlige Fortieneste, at indeholde det bedste og mest udvalgte af de nyere Skrifter i alle Sprog. Altid vil det blive mærkværdigt, at de to største Bibliotheker, nogen prisvort Mand i Europa til den Tid havde samlet, med Slutningen af det 18de Aarhundrede fandtes i Danmark.

14.) Det var især efter hans Søns Død, at Suhms Bogindkøb blev meer end kongeligt. Paa en Tid, da Kongen af Danmark anvendte 700 Rdlr. om Aaret til Nationalbibliothekets Formerelse, gif Suhms aarlige Udgifter for Bibliotheket til 4—5000 Rdlr. (Suhms Levnet af Nyerup. S. 96.) Kort tilforn beretter han, at de Penge, Suhm anvendte paa sit Bibliothek, beløb sig til henimod en Tønde Guld; og herved mener Nyerup dog kun hvad det kostede Suhm i nogle og tyve Aar, eller fra den Tid, da Bibliothekets Forølgelse gif i det Store.

15.) Der gives neppe en islandsk Saga, ja neppe et historisk Haandskrift af nogen Bigtighed paa Universitetsbibliotheker, uden det nu findes i Afskrift, ved Suhms Omsorg, paa det store kongelige Bibliothek. Ei at tale om Berigelsen, dette har faaet ved den Suhmske Manuskriptsamling (der indeholder meget af det bedste blandt Lurdorphs, Langebeks, Sevels og Gleres Samlinger), hvor stor er ikke Nytten og Bequemmeligheden for Historiens Dyrkere af at kunne læse de islandske,

- ofte meget ulæselige Codices i gode og tydelige Uffskrifter?
- 16.) Fra 1775, da det aabnedes til hver Mand's Brug (S. Kritisk Journal 1775. No. 31 og Suhms Levnet ved Nyerup S. 98) til 1796, to Aar før hans Død, da han afstod det til Kongen for en aarlig Livrente. (Joh. Badens Univ. Journal 1796. 1 Hefte S. 47.)
- 17.) Udgivne af Sandvig og Nyerup. Kbh. 1779—1795. 4to.
- 18.) De opregnes, med flere af Suhm bekostede Skrifter, i hans Levnet af Nyerup. S. 123.
- 19.) Det var i Aaret 1779, at Suhm købte Reiskes efterladte Manuskripter for en aarlig Pension af 200 Rdlr. til hans Enke, og den kostede ham saaledes henved 4000 Rdlr. En lige Sum medgik til Udgaven af Abulfeda. Fortegnelse over Reiskes Haandskrifter, der med Suhms Manuskriptsamling kom til det store kongelige Bibliothek, findes i Joh. Jak. Reiskens von ihm selbst aufgesetzte Lebensbeschreibung (udgivet af hans Enke). Lpg. 1783. S. 152—177, og i Murr's Journal zur Kunstgeschichte u. Litteratur, 10r Bd. S. 279—90.
- 20.) Kort Begreb af Verdens Krønike ved N. F. S. Grundtvig. Kbh. 1812. S. 320.
- 21.) „Suhms Udtog af Danmark's Historie har jeg læst, skøndt jeg ellers ingen Compendier læser; men jeg betragter dette, som Resultatet af denne store Lærdes Grandspninger, der ved Sproget for det meste ere mig utilgængelige. I Sandhed, et hvert Ord deri er vigtigt; og skøndt jeg endnu ikke aflægger Tvivlen paa hans to første Odiner, finder jeg Fremstillingen i det Hele mesterlig, og overveiende sandsonlig.“ Et Brev af Joh. Müller 6 Nov. 1799. Sämmtl. Werke, 6r Th. S. 338.
- 22.) Allgemeine Litteratur Zeitung 1791. No. 131 i Recensionen over 3die og 4de Bind af Suhms

Historie. Jeg vil her endnu tilføie disse den ærlige Gräters Ord om Suhms Historie, i Fortalen til hans Oversættelse af dens 1ste Deel (V. S. Suhms Geschichte der Dänen, aus Liebe zu dem Studium derselben, und aus Ehrfurcht für ihren Verfasser übers. von F. D. Gräter. 1 Bd. 2pg. 1803); om end dette ikke skulde være Hr. W. C. Grimm i Cassel tilpas, der ikke kan finde sig i Gräters Høiagtelse for Suhm, som han selv behandler paa en temmelig let Maade; „Med dette Værk har Suhm unegtelig sat Kronen paa sine historiske Skrifter. Mig synes det skrevet med en Aand, der ikke udspringer af noget Slags Hensyn, men ene af Gienstanden selv, hæver sig og synker med denne, i en tør eller underholdende, opmuntrende eller advarende Skikkelse, eftersom den uforvanskelige Histories egen Skikkelse frembyder sig. Mig synes, der udfordres en saa fordringsfri, og tillige saa kundskabrig, en i alle den gamle og nye Verdens Forhold saa dybt indtrængende Aand, for at see i enhver Begivenhed dens sande Billede, og om ei udtale, dog lade os føle dens rigtigste eller frugtbarste Anvendelse. Med et Slags historisk Simpeltidhed stæer dette ofte i Suhms Historie, og hvad der forhøier dens Værd, og synes at forudsætte en af de ærværdigste Hensigter, skøndt den var intet mindre end Historiekrivers Hensigt: dette er de Betragtninger og Advarselsregler, der fremgaae af saa mange og mangfoldigen artede, i tallose Omstændigheder paa de forskielligste Maader udviklede Regenters Historie. Den er et Speculum regale, der, uden at frygte for at falde i Unnaade, kan træde i Stedet for en tro Minister og frimodig Statsmand.“

- 23.) Fortalen til 1ste Deel af Danmarks Historie.
 24.) Sammesteds.
 25.) De kritiske Værker: om de nordiske Folks Oprindelse og Vandringer, om Odin, og Danmarks kristne Historie, i 9 Quartbind og et Folio-bind. Af Historien er trykt 11 Bind (iberegnet det 9de, der endnu ikke er udkommet); i det 12te skal Suhms Værk slutes med Christopher II. og Baldemar Atterdags Historier.